

VI. IRI Társadalomtudományi Konferencia

STÚROVO, 2018. JÚNIUS 20-21.

PROGRAM

TARTALMI ÖSSZEFOGLALÓK – ABSTRAKTY

International Research Institute s.r.o.
Komárno
2018

© International Research Institute s.r.o., 2018
Szerkesztette © Torgyik Judit

VI. IRI Társadalomtudományi Konferencia

Tudományos bizottság:

Dr. habil. *Horváth Ágnes* Ph.D., Eszterházy Károly Egyetem, Eger

Dr. *Karlovitz János Tibor* Ph.D., International Research Institute,
Komárno

Dr. *Kárpáti-Daróczi Judit* Ph.D., Óbudai Egyetem, Budapest

Dr. *Kolnhofer-Derecskei Anita* Ph.D., Óbudai Egyetem, Budapest

Dr. *Torgyik Judit* Ph.D., Kodolányi János Főiskola, Orosháza

A konferencia helyszíne:

Kultúrny dom

Hasičská 25, 943 01 Štúrovo, Szlovákia

Vydal: INTERNATIONAL RESEARCH INSTITUTE s.r.o.
Ul. Mieru 1383/4
945 01 Komárno
Slovakia

ISBN 978-80-89691-55-5

DOI: 10.18427/iri-2018-0113

Program

2018. június 20. (szerda)

8.30-tól folyamatosan regisztráció

9.00-11.00 Szekcióülés

<i>(Jog)történet</i>	<i>Levezető elnök:</i>	Biczó András: Benedikt Carpzov hatása a Debrecen 18. századi büntető ítélkezési gyakorlatára: Esetelemzés egy büntetést enyhítő körülmény alapján
	<i>Szóró Ilona</i>	Papp László: Az Ordo Judiciarius hatása a Közép-európai polgári perjogfejlődésre
		Szabó Zsanett: Büntetés kiszabási elvek a XIX. században
		Balogh Judit: <i>Lex specialisból lex generalis</i> : A Kereskedelmi törvénykönyv hiánypótló szerepe a Horthy-kor Magyarországon
		Olasz Lajos: A főkegyúri jog a Horthy-korszakban
		Szóró Ilona: Az olvasókörtől az önálló községig: Agráregyesületek centrumképző szerepe a 20. században

11.20-13.20 Szekcióülés

<i>Társadalmi kihívások, változások</i>	<i>Levezető elnök:</i>	Szabóné Kármán Judit: Mítoszok, tévhitek, s azok cáfolatai a cigányság újkori történetében
	<i>Horváth Ágnes</i>	Paczári Viktória: Társadalmi innovációk, avagy lehetőséggé alakított problémák Magyarországon
		Adorján Mária: Modern társadalmi és gazdasági kihívások kínai egyetemi hallgatók szemszögéből
		Kézdy Anikó, Urbán Szabolcs: Az intrinzik és extrinzik vallásosság mérése a valláspszichológiában
		Urbán Szabolcs: A vallásosság kötődéselméleti megközelítésének alapjai
		Forgácsné Hornyák Ágnes, Urbán Szabolcs: Értelmerkésés a készülődő felnőttkorban

13.40-15.00 Szekcióülés

<i>Jogok</i>	<i>Levezető elnök:</i>	Hrabovszki Ágnes Zsuzsa: Elveszítjük-e a réven, amit nyertünk a vámon?
	<i>Karlovit János Tibor</i>	Deák Viktória: Jogos védelem az új Btk.-ban és az ítélkezési gyakorlatban
		Fehér Helga: A különböző ingatlan adatbázisok és ingatlan értékelési modellek közötti választási bizonytalanságok problematikája
		Horváth Ágnes: A választási rendszerek változása: női kvóták

15.20-16.40 Szekcióülés

<i>Regionális hatások</i>	<i>Levezető elnök:</i>	Fekete-Berzsenyi Hajnalka: A települési versenyképesség aspektusai a Balaton Régióban
	<i>Sasvári Péter</i>	Bucher Eszter: Közösségi élet, civil szervezetek az Ormánságban, Dráva-fok példáján
		Horváthné Fábíán Myrtil: A Dunaújvárosi Egyetem lokális gazdasági hatása
		Sasvári Péter: Társadalomtudományi doktori iskolák összetételének, publikációs teljesítményének empirikus elemzése és vizsgálata a nemzetközi láthatóság szempontjából

2018. június 21. (csütörtök)

9.00-10.20 Szekcióülés

<i>Társadalmi érzékenyítés</i>	<i>Levezető elnök:</i>	Laki Ildikó: Napjaink magyarországi fogyatékosügyének legfőbb társadalmi kérdései
	<i>Asztalos Bernadett</i>	Fucskó Mónika: Sérült személyek normalizációs életesélyei intézményi keretek között, Nyíregyháza város intézményeiben
		Asztalos Bernadett: Mentőöv problémás családokkal dolgozó segítő szakembereknek: Rövid idő alatt is lehet eredményes esetmegbeszélő?
		Cséke Katalin, Fónai Mihály: A kezdet kezdetén: Kárpátaljai roma tanulók az iskolában

10.40-12.00 Szekcióülés

<i>A történelem viharaiban</i>	<i>Levezető elnök:</i>	Kmeczkó Szilárd: A steti ábrázolása I. B. Singer <i>A sátán Gorajban</i> című művében
	<i>Kárpáti- Daróczi Judit</i>	Eged Alice: Átnevelés a háború után a németországi amerikai zónában: A mozi szerepe a kulturális hadviselésben 1945-1946 során
		Bihari Gábor: Területszervezési reformok a 20. század első felében a magyar-(cseh)szlovák határ mentén
		Nagy Milada: Jeruzsálem státuszának nemzetközi vetületei

12.20-14.00 Szekcióülés

<i>Menedzsment</i>	<i>Levezető elnök:</i>	Zarándné Vámosi Kornélia, Nádasdi Ferenc, Totth Gedeon: Korszerű menedzsment módszerek alkalmazása az egészségügyi technológiáknál
	<i>Kolnhofer- Derecskei Anita</i>	Matiscsákné Lizák Marianna: Toborzás-kiválasztási gyakorlatok a munkaerőhiányos munkaerőpiacon
		Zelena András: Traumatizáló Facebook-tartalmak
		Reizingerné Ducsa Anett: Társadalmi felelősségvállalás a pénzügyi beszámolásban
		Szűcsné Markovics Klára: A létesítménygazdálkodás informatikai támogatottsága a magyar feldolgozóipari vállalatoknál

14.20-16.20 Szekcióülés

<i>Gazdaság</i>	<i>Levezető elnök:</i>	Gyurkó Brigitta: A hulladékgyűjtési közszolgáltatás helyzete Magyarországon
	<i>Szemán Judit</i>	Szemán Judit: A szociális szervezetek működésének tapasztalatai Magyarországon
		Nagy Zoltán, Lipták Katalin: A szolidáris gazdaság jellemzői a poszt-szocialista perifériákon
		Szerletics Ákos: A Közös Agrárpolitika során következő reformjának aktuális fejleményei
		Kárpáti-Daróczi Judit, Karlovitz János Tibor: Ghánai és magyar hallgatók vállalkozói kompetencia fejlettségének összehasonlító elemzése
		Fazakas Gergely: Empirikus eredmények a magyar vállalatok tőkeszerkezetéről

Tartalmi összefoglalók

Modern társadalmi és gazdasági kihívások kínai egyetemi hallgatók szemszögéből

Adorján Mária

Károli Gáspár Református Egyetem, Budapest

Kínáról sok sztereotipikus kép él bennünk, közép-európaiakban, amelyek egyike-másika már nem jellemző: az idő meghaladta. Valójában olyan léptékű gazdasági, társadalmi és politikai változások mennek végbe az ázsiai országban, melyek gyorsuló ütemét igen nehéz követni. E változások egyike, hogy a kínai fiatalok számára kinyílt a világ, és egyre több hallgató tanul a világ különböző egyetemein. Csak Nagy-Britannia egyetemeire több, mint 100.000 kínai hallgató nyert felvételt a 2016-17-es tanévre (ukcisa.org), de a magyar felsőoktatásban is egyre inkább jelen vannak, és számuk évről-évre növekszik.

Jelen kutatás célja, hogy Európában tanuló gazdasági mesterszakos kínai hallgatók problémafelvetései alapján megpróbáljon képet alkotni a Kínában végbemenő legújabb társadalmi, gazdasági és politikai változásokról, az aktuális pozitív és negatív jelenségekről. A hallgatók által szabadon választott témájú, átlagosan 1.800 szó hosszúságú, 180 db angol nyelvű házidolgozat tematikus elemzése megmutatja, milyen területeket tartanak a Kína különböző tartományaiából érkezett fiatalok kutatásra érdemesnek; milyen témákról rendelkeznek háttérismeretekkel; mikről tanultak az otthoni gazdasági alapszakokon.

Objektív és szubjektív szempontok alapján válogatva öt témacsoport került előtérbe. Először is olyan kérdéseket kerestem, amelyeket több hallgató feldolgozott. Másodsorban általam nem ismert adatokat és meglepő tényeket tartalmazó esszét választottam ki. Ezek közül két tárgykör még Európában is újdonságnak számít. Az első az olyan újszerű, alulról jövő társadalmi és gazdasági kezdeményezések köre, mint a közösségi szolgáltatásnyújtás Kínában – például közösségi taxizás, „közbringa” használat, „couchsurfing” (ingyen szállás csere). A második a készpénz nélküli kereskedelem, amely – úgy tűnik – Kínában már az egész gazdaságot átszövi. A fennmaradó három témakör éles kritikát fogalmaz meg a fiatalok által negatívnak tartott jelenségekről: a közösségi média káros hatásairól, az otthoni egyetemek tanítási gyakorlatáról és a divatipar fenntarthatatlan fejlődéséről.

Érdekes kérdés, vajon milyen megoldási javaslatokkal állnak elő az egyetemisták a feltárt problémák, érdekellentétek és jogi bizonytalanságok kezelésére. És ez az a pont, amelyben Kína régebbi arcát mutatja: minden hallgató a kormány beavatkozásától, „rendrakásától” várja a megoldást. Az esszékből egyrészt kirajzolódik a fejlődő Kína XXI. századra nagyon átalakult társadalmi és gazdasági színtere, másrészt megmutatkozik az előző két évtizedben szocializálódott leendő üzletemberek világképe.

Mentőöv problémás családokkal dolgozó segítő szakembereknek: Rövid idő alatt is lehet eredményes esetmegbeszélő?

Asztalos Bernadett

Semmelweis Egyetem EKK Mentálhigiéné Intézet, Budapest

A Semmelweis Egyetem Mentálhigiéné Intézet Mentálhigiénés Szakirányú Továbbképzésén és a Szociális Munka Mesterképzésén is számos olyan hallgatónk van, akik már gyakorló szakemberek, s klienskörükből adódóan olyan családokkal kell együtt dolgozniuk, akik bonyolult, szövevényes családformációkban élnek és több komoly problémával küzdenek. Ezekkel az esetekkel dolgozni és segítséget, lehetséges megoldási utakat találni nagyon nehéz, bonyolult és rendszerint rengeteg időt emészt fel. Ezek a szakemberek –szociális munkások, egyházi intézményekben dolgozók, mint például lelkészek, lelkipásztorok, karitászok, misszionáriusok, egészségügyben tevékenykedők- arról számolnak be, hogy esetmegbeszéléseik, esetkonferenciáik legtöbbször nem hoznak olyan mértékű megoldást, mint amennyi időt és energiát rászánnak, érzelmileg igen megterhelődnek.

Ezek a tapasztalatok inkompetenciaérzéshez, kiegészhez, kollegiális kapcsolatok megromlásához, a szakma elhagyásához vezethetnek, ezért oktatóként azon dolgozunk, hogy minél eredményesebb formákat találjunk meg az esetfeldolgozásnak, illetve szupervíziónak. Az utóbbi három évben sikerült kidolgoznunk egy olyan esetfeldolgozói protokollt, melyet bonyolult eseteknél is sikeresen tudunk alkalmazni, a legnagyobb áttörést a szociális szférában dolgozó esetmenedzsereknél, gyermekvédelmi felelősöknél figyeltük meg. A protokoll már széles körben ismert esetfeldolgozási gyakorlatokat ötvöz, újszerűsége ezek összekapcsolásában rejlik.

Az esethezót arra kérjük, hogy rajzolja meg az adott család genogramját, s jelölje a szereplők közti érzelmi kapcsolatokat is. Térjen ki a család informális, formális kapcsolati rendszerére. Az esetismertetés így eleve rendszerszemléletben történik meg, általában már ez is áttörést szokott hozni az esethezónak, mert eligazodik a szövevényes kapcsolatokban és ki tud lépni azokból a gondolati körökből, melybe eddig mindig beleragadt, képes nemcsak ok okozati összefüggésekben látni. Majd arra kérjük, hogy fogalmazzon meg az esetével kapcsolatban egy kérdést, nevezze meg elakadását, aminek kapcsán a csoport segítségét kéri. Majd ezzel a kérdéssel dolgozunk tovább visszajelző csoport (reflecting team) formájában. Ez utóbbi nagyon szigorú strukturáltságával, időkeretével hamar felszínre tudja hozni a legfontosabb tényezőket, az érzelmi áttéteket és viszontáttéteket. Az előadásomban ezt a módszert szeretném részletesebben ismertetni és példákkal megfoghatóbbá tenni, a felvetődött dilemmákat vázolni.

Lex specialisból lex generalis: A Kereskedelmi törvénykönyv hiánypótló szerepe a Horthy-kor Magyarországn

Balogh Judit

Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Debrecen

A magánjog monista vagy dualista felfogása (azaz a „klasszikus” magánjog és mellette az önálló kereskedelmi jog léte vagy nemléte) a magyar jogfejlődés örökös kérdése, amelynek megválaszolása mindig is kevésbé jogtudományi, mint inkább jogpolitikai kérdés volt. A rendszerváltás egyik előkészítőjének tekinthető 1988. évi társasági törvénnyel a dualista, majd a 2013-ban elfogadott új magyar Polgári törvénykönyv révén a monista felfogás vált mértékadóvá.

A két jogterület közötti viszonyt a magánjogi dogmatika általában azzal az egyszerű besorolással tisztázza, hogy az általános magánjog *lex generalis*, míg a kereskedelmi jog ehhez képest *lex specialis*. Ebből az következik, hogy mindazokban az esetekben, amikor a különös jog nem tartalmaz rendelkezést egy adott joghelyzetre, a *lex generalis* általános szabályait kell alkalmazni.

A két világháború közötti magyar magánjog fejlődésének meghatározó jelensége volt, hogy a magánjogi törvénykönyv – az 1848-as elhatározás dacára – még több mint 100 évig nem készült el. Az 1861-es német kereskedelmi törvénykönyv lefordítása révén azonban Apáthy István elkészített egy törvénytervezetet a kereskedelmi viszonyok szabályozására, amelyet a magyar országgyűlés 1875. évi XXXVII. törvénycikk (Kereskedelmi Törvénykönyv, KT) néven el is fogadott. A kódex két lényeges tartalmi egységből: a (tárgyi) kereskedelmi ügyletek szabályozásából, valamint a kereskedelmi társasági formák meghatározásából állt.

Ez pedig azt jelentette, hogy a kereskedelmi törvénnyel e jogterület elnyerte a 'kodifikált jog' jogforrási jelleget, miközben a magánjog más területein továbbra is a szokásjog (és egyes részterületekre vonatkozó törvények) érvényesültek. A bíróságok tehát egyrészt a *régi (1848 előtti) szokásjog*, másrészt az elsősorban a *bírói gyakorlatban* megnyilvánuló (esetenként a jogtudomány mankójára támaszkodó) „új szokásjog” alapján próbálták rendezni a jogvitákat.

Ennek az lett az eredménye, hogy a magánjog tekintetében a korábbi (sokszor látens) Optk-hivatkozások helyébe *expressis verbis KT-hivatkozások* kerültek előbb a felsőbb bírósági, később ez alapján az alsóbírósági gyakorlatban is. Az ítéleti indokolások egyik módszereként tehát megjelent az *analogia legis*, hiszen felismerték, hogy a magánjogi szerződések és a kereskedelmi szerződések között – jogi jellegüket és tartalmukat tekintve – lényegi különbség nincs. A referátumban a KT e sajátosan kiterjesztett tárgyi hatályára hozok számos példát a Curia illetve a debreceni m. kir. Ítéltábla levéltárban fennmaradt gyakorlatából.

Benedikt Carpzov hatása a Debrecen 18. századi büntető ítélkezési gyakorlatára: Esetelemzés egy büntetést enyhítő körülmény alapján

Biczó András

Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Debrecen

Az összehasonlító jogtörténeti kutatások egyik kiemelkedő szempontjaként szolgálhat annak vizsgálata, hogy a jogtudományi munkák miként, milyen módon befolyásolják az ítélkezési gyakorlatot és a jogalkalmazók mennyiben támaszkodnak a jogtudomány eredményeire. Ezt a megközelítést alapul véve szeretném feltárni, hogy miként, illetve milyen mértékben érvényesült a 18. századi debreceni büntető ítélkezési gyakorlatban Benedikt Carpzov (1595-1666) szász jogtudós hatása. Az a megállapítás szinte már elfogadottnak mondható mind a magyar mind a külföldi szakirodalomban, miszerint Carpzov a büntető jogtudományra és a büntető ítélkezésre általában kiemelkedő hatást gyakorolt a 17-18. századi Európában. Viszont a hazai büntető ítélkezési gyakorlatnak, vagy egy szegmensének ebből a kontextusból történő feldolgozására ez idáig még nem került sor.

Az általam alkalmazott, részben összehasonlító szemléletű elemzés lehetővé teszi, hogy a korabeli magyar büntetőjogról árnyaltabb képet lehessen alkotni azáltal, hogy az elemzésben olyan jogi problémákra igyekszek fókuszálni, amelyekben a debreceni büntető ítélkezés Carpzovra, pontosabban a *Practica nova imperialis Saxonica rerum criminalium* (1635) című munkájára való hivatkozást tartotta szükségesnek. A kutatás tárgyát egy 1755-ös büntető perirat képezi, amelyben a kiskorúság, mint büntetés enyhítő körülmény kapcsán számos *Practica* hivatkozást találunk. Ezen hivatkozások feldolgozása alapján szeretném megvizsgálni, hogy mennyiben érvényesült egy konkrét büntetőügyben és egy konkrét jogi problémán keresztül Carpzov hatása a debreceni büntető ítélkezésben. Továbbá törekszem a kiskorúság büntetést enyhítő jellegének minél mélyebb elemzésére a *Practica* szövegrészek vizsgálatán keresztül. Az elemzett carpzovi szöveghelyeket a korabeli magyar jogtudománynak a kiskorúsággal, mint büntetést enyhítő körülménnyel, kapcsolatos nézeteivel vetem össze.

Területszerkezési reformok a 20. század első felében a magyar-(cseh)szlovák határ mentén

Bihary Gábor

PTE BTK Interdiszciplináris Doktori Iskola, Pécs

Magyarország és Csehszlovákia között a trianoni békeszerződés eredményeként új országhatár jött létre, mely azután többször is módosult a 20. század első felében. Az országhatár keletkezésének és változásainak minden esetben szükségszerű következménye volt a közigazgatási területi beosztás átalakítása mindkét érintett országban. A két közigazgatási rendszer területi megoldásait közvetlenül összehasonlíthatóvá teszi a többször is „országot váltott” dél-szlovákiai terület sorsának behatóbb szemügyre vétele.

Interdiszciplináris, történeti közigazgatási földrajzi szemléletű kutatásom során azt vizsgáltam, milyen mértékben jellemezte egyfelől folytonosság és hasonlóság, másfelől megszakítottság és eltérő irányválasztás a két ország területszerkezési megoldásait, és hogy mindez milyen módon érvényesül a közvetlenül érintett határmenti területeken, és azokon túl, a két ország egészére vonatkozóan. Vizsgálatomhoz néhány olyan alapvető tényezőt választottam ki, melyek alkalmasak a közigazgatási egységek területi rendszerének, illetve e rendszer változásainak átfogó jellemzésére, így elsősorban a közigazgatási határok és központok rendszerének alakulását tekintetem át a kérdéses időszakban.

Tanulmányomban, illetve előadásomban bemutatom a trianoni határkijelölés és a határ 1938-as és 1945/47-es változásainak közvetlen közigazgatási földrajzi következményeit, a Magyarországon és Csehszlovákiában szinte egyidejűleg végrehajtott 1923. évi területi reformokat, valamint a (cseh)szlovák megyerendszer alakulását is. Végül kitérek a kommunista hatalomátvételt követően Csehszlovákiában 1949-ben, Magyarországon 1950-ben végrehajtott átfogó területi reformokra.

Kutatásom legérdekesebb eredménye az 1938-as határváltozást követő magyar közigazgatási területi reform bemutatása. A magyar kormányzat a „visszatért területeket” a törvényhozás felhatalmazása alapján lényegében kísérleti terepként használta olyan területszerkezési megoldások kipróbálására, amelyekre a trianoni országterületen különböző okokból addig nem került sor, bár a két háború között született különféle szakértői kezdeményezések alapján egyértelműnek és halaszthatatlannak tűnt ezek szükségessége.

Közösségi élet, civil szervezetek az Ormánságban, Drávafok példáján

Bucher Eszter

PTE BTK Szociológia Tanszék, Pécs

Az Európai unió vidékfejlesztési programjai a felzárkózást, az élhető, fejlődő és vonzó településsé válást, az itt élő emberek helyben maradásának/ megtartásának kulcsát a helyi erőforrások feltárásában, felismerésében, értéké tételében érdekelt fejlesztési programokban látják.

A magyarországi vidék helyi közösségei – a lokális problémák heterogenitásából adódóan – eltérő válaszokkal és stratégiákkal reagálhatnak a kihívásokra. Különösen nehéz a konfliktuskezelés a leszakadó, forráshiányos, erodált társadalomszerkezettel rendelkező térségekben, ahol a külső segítségnyújtás hatékonyságát gyengíti a helyi társadalmak szervezetlensége és passzivitása. Az Ormánság hazánk halmozottan hátrányos térségei közé tartozik, a fiatal aktív népesség folyamatos elvándorlása, kilátástalan életkörülmények, a munkalehetőségek és infrastruktúra hiánya, elöregedő társadalom jellemzik.

Kutatás Drávafokra, az Ormánság egyik mikroközpontjára fókuszál. A Pécsi Tudományegyetem Szociológia tanszékén már hagyománya van a falukutató táboroknak. Az Ormánság közelségéből és hátrányos helyzetéből adódóan megfelelő terepet jelent/ad. Annak ellenére, hogy a terület sokak által vizsgált, napjainkig még mindig a legelmaradottak térségei közé tartozik. A vizsgálat célja, hogy a kutatás segítségével feltárja, hogy a civil szervezetek és azok meghatározó alakjainak szerepét egy Ormánsági falu, Drávafok példáján.

A tanulmány alapját a 83 lekérdezett háztartási kérdőív és a helyi kulcs szereplőkkel készített féligstukturált interjúk adják. A kutatás során arra keressük a választ, hogy vannak-e meghatározó személyek, szervezetek Drávafokon? Mi motiválja Őket? Ezek a közösségek, az itt élő emberek, akiknek a kezében van a fejlesztés lehetősége mennyire tudják elhitetni és elfogadtatni a lakosokkal a településekben rejlő lehetőséget? Lehet-e ösztönözni a helyi lakosokat arra, hogy szerves részévé váljanak a fejlesztéseknek?

A kezdet kezdetén: Kárpátaljai roma tanulók az iskolában

Cséke Katalin¹, Fónai Mihály²

**¹ II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Beregszász
Debreceni Egyetem Humán Tudományok Doktori Iskola, Debrecen**

² Debreceni Egyetem Állam-és Jogtudományi Kar, Debrecen

Magyarországon és Közép-Kelet Európa más országaiban a roma oktatás már évtizedek óta az oktatáspolitikai fontos területe. Az Európai Unió szintén kiemelten foglalkozik a kérdéssel, azonban a soknemzetiségű Kárpátalján – ahol a kisebbségi oktatás egy speciális területe a kisebbségek kisebbségének, a magyar anyanyelvű romáknak az oktatása – eddig kevésbé kutatták. Vannak hozzávetőleges adataink a romák demográfiai helyzetéről, a lakhatási, egészségügyi és egyéb szociális állapotokról, azonban nem ismerjük, hogy milyen folyamatok mennek végbe az osztályteremben, az iskola falain belül. Ezzel kapcsolatban a legtöbb kérdés, amely felmerül a romák iskoláztatásával kapcsolatban a többségi társadalomban, vizsgálható a formális és informális nevelési színtereken egyaránt. Az oktatás, mint a jövőre irányuló tevékenység egyike a romák társadalmi helyzetét alakító kérdéseknek.

Kutatásunk fő kérdései a kárpátaljai roma tanulók iskolai hátrányai, valamint az azokat befolyásoló tényezők. Vizsgálódásunk középpontjában olyan 13-14 éves roma tanulók állnak, akik nem roma társaikkal közös osztályban tanulnak. Előadásunkban azt vizsgáljuk, hogy milyen tényezők játszanak szerepet a roma tanulók iskolai eredményességében, mennyire jellemző a kirekesztés és kirekesztettség olyan osztályokban, ahol jelentős számú roma tanuló van – az eredményességgel összefüggő kérdésfeltevést, ahol lehetőség adódott rá, a társadalmi tőke elméletéhez kapcsoljuk. Vizsgáltuk, hogy milyen iskolai sikerek és kudarcok kísérik ezeket a tanulókat. A vizsgálat eszköze egy nemzetközi kooperációban készült kérdőív, amelyet egy háromszáz fős kárpátaljai mintán alkalmaztunk.

Kutatásunk helyzetfeltáró jellegű, melynek fókuszában az áll, hogy hogyan képes hozzájárulni az iskola a romák szegregált helyzetének csökkentéséhez és potenciálisan annak felszámolásához egy duplán kisebbségi létben. Eredményeink azt mutatják, hogy az iskolai siker jelentős mértékben képes csökkenteni az iskolán és az osztálytermen belüli kirekesztést, és hozzájárulni a roma tanulók inklúziójához.

Jogos védelem az új Btk.-ban és az ítélezési gyakorlatban

Deák Viktória

Debreceni Egyetem Állam-és Jogtudományi Kar, Debrecen

Előadásomban a jogos védelem intézményének a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (új Btk.) szerinti szabályozásával foglalkozom. E jogintézmény szabályozásának történetében a legnagyobb változást minden kétséget kizáróan ez a törvény eredményezte, az ún. szituációs jogos védelem bevezetésével. A szituációs jogos védelem egy megdönthetetlen vélelmet állít fel arra vonatkozóan, hogy a bizonyos körülmények között, -így az éjjel, a fegyveresen, a felfegyverkezve vagy csoportosan- elkövetett jogtalan támadásokat úgy kell tekinteni, hogy azok az élet ellen irányulnak, s így bármi áron, akár a támadó életének kioltásával is elháríthatók. Az új szabályozást számos kritika érte, melyek legtöbbször a jogos védelem új szabályainak visszaélésszerű alkalmazásától tart, hiszen kihasználva az új törvény adta lehetőségeket, kellő elszántság és előkészület mellett bárki teremthet magának jogos védelmi helyzetet.

Tanulmányoztam a Legfelsőbb Bíróság/Kúria elmúlt 10 éves ítélezési gyakorlatát, melynek vizsgálata során arra a kérdésre kerestem a választ, hogy jogosak lehetnek-e a visszaéléssel kapcsolatos aggályok, illetve figyelemmel az ítélezési gyakorlatra, egyáltalán indokolt volt-e a jogos védelem korábbi szabályainak új Btk. szerinti megváltoztatása. Olyan határozatot kerestem, ahol a korábbi Btk. (1978. évi IV. tv.) alapján elítélték a vádlottat, de az új Btk. jogos védelemre vonatkozó új szabályai miatt felmentés lenne indokolt.

Kutatásom során arra a megállapításra jutottam, hogy a jogos védelemnek egy olyan következetesen alkalmazott ítélezési gyakorlata alakult ki, melyben a bírói mérlegelés nagy szerephez jutott, s az eset összes körülményét figyelembe véve tudott határozatot hozni a bíróság. Noha kutatásom eredményeképp a joggal való visszaéléssel kapcsolatos aggályokat nem találok alaposnak, mégis úgy vélem, hogy a bírói mérlegelésnek továbbra is érdemes volna teret adni, hiszen így sem sérülnének azok az elvek, és célok, melyek megvalósulása érdekében a jogalkotó újraszabályozta ezt a jogintézményt, de mégis elkerülhetők volnának azok a hibás döntések, melyek a bírói mérlegelés lehetőségének teljes kizárásából fakadhatnak.

Átnevelés a háború után a németországi amerikai zónában: A mozi szerepe a kulturális hadviselésben 1945-1946 során

Eged Alice

Debreceni Református Hittudományi Egyetem, Debrecen

A német származású Frederick Augustus Conrad Mühlenberghez, az USA Képviselőházának első elnökéhez kötik azt a történetet, miszerint amikor az Egyesült Államokban eldöntötték, melyik nyelv legyen a hivatalos, csupán két voks döntött az angol mellett a német ellenében. A németek által a mai napig is előszeretettel terjesztett történet azonban legendának bizonyult, bár némi valóság alapja azért van: 1794-ben Virginiában az ott élő német közösség tagjai indítványozták, hogy a törvényeket németül is hirdessék ki, hiszen az idősebbek nem tanultak meg jól angolul. A döntésre hivatott testület egyetlen szavazatnyi különbséggel azonban elnapolta a petíció tárgyalását.

Másfél évszázaddal később, 1945-ben az amerikai hatóságok az előző helyszíntől pár száz kilométerre létrehozták azt a tanácsadó bizottságot, amelynek feladatául a háború utáni német „átnevelés” programjának kidolgozását szabták. A cél a német identitás mélystruktúráinak lebontása volt. Németország társadalmi, gazdasági és kulturális átalakítása azonban nem ígérkezett könnyű feladatnak. A kevés tapasztalat és a jogi szabályozás különbözősége mellett a szövetséges hatalmak növekvő politikai ellentétei is az egységes, közös Németország megteremtése ellenében hatottak: az amerikaiak egy föderatív felépítésű Németországban gondolkodtak, az angolok egy centralizált megoldást favorizáltak, a franciák egy regionális meghatározottságú szomszédot szerettek volna leginkább, míg a Szovjetunió egy szovjet típusú Németországot akart.

A kapituláció után, amikor újra megnyíltak Németország területén a filmszínházak, a közönség csak olyan filmeket láthatott, amelyeket engedélyeztek a megszálló hatalmak. A szövetségesek számára a mozi az átnevelés egyik terepe lett. A filmek bemutatásával az volt a céljuk, hogy felélesszék a németek egyéni és kollektív büntudatát.

Az előadás során arra teszek kísérletet, hogy betekintést adjak az amerikaiak „átnevelési” programjába. Kiemelten kezelem az amerikai filmek német emberekre tett hatását és az angol nyelv terjesztésének, tanításának németországi tapasztalatait.

Empirikus eredmények a magyar vállalatok tőkeszerkezetéről

Fazakas Gergely

Budapesti Corvinus Egyetem, Budapest

A vállalatok tőkeszerkezeti döntései, azaz finanszírozási politikájuk a vállalati pénzügyek egyik kulcskérdése. A vállalatok (azaz tulajdonosaik) fő célja a tulajdonosi érték maximalizálása – és ehhez nemcsak a befektetési, hanem a forrásoldali döntések is hozzájárulnak. A klasszikus Modigliani – Miller törvények (1958) szerint tökéletes tőkepiacokon a vállalatok tőkeszerkezete irreleváns, a finanszírozási döntések nem teremtenek többletértéket. A való világban a tőkepiacok nem tökéletesek, és ezek a tökéletlenségek mentén két meghatározó elmélet magyarázza a vállalatok forrásszerkezetét. A *választásos elmélet* szerint a hitelek adóelőnye befolyásolja a vállalatok eladósodottságát, és addig érdemes a vállalatoknak hiteleket felvenniük, amíg a kapott adóelőny és a finanszírozási nehézségek veszteségei közti különbség a legnagyobb. A hierarchia-elmélet szerint a vállalatok a tranzakciós költségek és az információs különbségek hatását is mérlegelik, és ez alapján a saját tőkét, azaz az eredmény visszaforgatását preferálják.

Vállalati pénzügyi oktatásunk továbbra is az adóelőny, a hitelek adópajzs-hatását favorizálja, jóllehet a magyar társasági adórendszer 1995. óta az osztalék is adókedvezményeket élvez. Két volt szakszemináriumi hallgatóm empirikus eredményei alapján kívánom bemutatni, hogy a magyar vállalatok nem a választásos elmélet, azaz nem az adóelőnyök alapján döntenek a szükséges tőkebevonásáról. Az adatbázisok 1995 és 2008 közti, a Budapesti Értéktőzsdén jegyzett cégek, illetve 2009 és 2011 között, 4000 magyar cég adatait elemzi. Az eredmények elég meggyőzőek: a statisztikai többség a hierarchia-elmélet szerint dönt tőkeszerkezetéről.

A különböző ingatlan adatbázisok és ingatlan értékelési modellek közötti választási bizonytalanságok problematikája

Fehér Helga

Pannon Egyetem, Veszprém

Az ingatlanok árának minél pontosabb becslése mindig is kiemelt jelentőséggel bírt mind a keresleti, mind a kínálati oldal szereplői számára, tekintettel arra, hogy a tömeges, de akár az egyedi ingatlanpiaci tranzakciók megvalósulása során is az egyik legfontosabb szempont a tévedések kockázatának minimalizálása. A nemzetközi és hazai szakirodalom a statisztikai alapú ingatlanértékelés vonatkozásában igen széles tárházat biztosít a kutatók és felhasználók részére. Ennek legfontosabb magyarázata, hogy ezek a statisztikai alapokon nyugvó módszerek jelentősen támogatják a pontos szakértői munkát. A modellek erősen eltérőek abban a tekintetben, hogy mely kritérium-felhasználást és tesztelési módot támogatják kiemelten, emiatt meglehetősen nehéz az egyes módszerek statisztikai alapú értékelési teljesítményének megítélése. A hazai felhasználási lehetőségeket nagyban támogatja a kapcsolódó módszertani elvek alkalmazását összefoglaló törvényi szabályozás, ugyanakkor nehézségként értékelhető, hogy a legszélesebb lefedettséget biztosító adatbázis ugyan valós ingatlan adásvételi szerződések információit tartalmazza, azonban a területadat változó tartalma, valamint az ingatlantípus nem konzekvens besorolása erősen bizonytalanná teszi a kinyerhető adatok tartalmát.

Tanulmányomban az elméleti háttér tisztázását követően a jelenleg ismert módszertani alkalmazások felhasználásával a hazai ingatlanpiaci helyzet, különös tekintettel a Balaton-régió ingatlanpiacának statisztikai módszereken alapuló értékelésére teszek kísérletet.

A kutatás az EFOP 3.6.2 projekt keretein belül valósult meg.

A települési versenyképesség aspektusai a Balaton Régióban

Fekete-Berzsenyi Hajnalka

Pannon Egyetem, Veszprém

A települések versenyképességének témaköre rendkívül szerteágazó kérdéseket vet fel, magában foglalja a településen élhető élet minőségét, melyben fontos szerepet játszik a társadalmi, gazdasági és környezeti infrastruktúra, az elérhető szolgáltatások mennyisége és minősége. Különösen érdekes kérdés ez a Balaton Régió esetében, ahol Közép Európa legnagyobb tava található, és Magyarországon Budapest után a legjelentősebb turisztikai célpont.

Jelen tanulmány célja a Balaton Régió településeinek versenyképességi aspektusainak bemutatása az ott élő lakosság, a másodlagos otthonnal vagy nyaralóval rendelkezők, és a más településen élők, de a Régió valamely településén dolgozók vagy tanulók szempontjából. A kutatás során kérdőív került összeállításra az említett célcsoportok számára. A kérdőív települési versenyképességre vonatkozó kérdéseiből a szakirodalom alapján a következő fő faktorok várhatók eredményként: szolgáltatások faktor, egzisztencia faktor, környezet faktor, és humán faktor.

További kutatás tárgyát képezheti, hogy a vizsgált célcsoport által érzékelt versenyképesség kapcsolatban áll-e a településen érzékelhető és mérhető turizmusból származó gazdasági hatásokkal. A gazdasági hatás bevételekkel, jövedelmekkel kapcsolatos kategória. Jellemezhető a turizmusból származó adóbevételekkel, a turisztikai jellegű vállalkozások számával és bevételeivel, az ingatlanpiaci helyzettel, ami a megvalósult ingatlan adás-vételek számával, az ingatlanárakkal és azok növekedésével jellemezhető. Ezen tényezőkön kívül a modellbe beépíthető a településen megvalósult fejlesztések, beruházások mértéke is.

A kutatás az EFOP-3.6.2-16-2017-00017 Fenntartható, intelligens és befogadó regionális és városi modellek című projekt keretében zajlik.

Értelemkeresés a készülődő felnőttkorban (absztrakt)

Forgácsné Hornyák Ágnes, Urbán Szabolcs

PPKE BTK Pszichológiai Intézet, Budapest / Piliscsaba

A poszt-indusztriális társadalmakban az elmúlt 50 év hatalmas gazdasági és társadalmi változásainak következményeként jelentős mértékben átalakultak a társadalom tagjainak személyes érési-fejlődési folyamatai is. A megváltozott társadalmi környezetben például új fejlődési tendenciák és új életfeladatok jelentek meg. Ezek egyik fontos aspektusa az Erikson által leírt pszichoszociális fejlődés néhány szakaszának átstrukturálódása-differenciálódása is. Arnett „emerging adulthood”-nak, vagyis – Lisznyai terminológiai javaslatát követve – *készülődő felnőttkornak* nevezte el az egyén tízes éveinek végétől a harmincas éveinek elejéig tartó időszakát.

Az óriási társadalmi és egyéni különbségek mellett általánosnak mondható, hogy a készülődő felnőttkorban lévő fiatalok mintegy „beszorulnak” a kamaszkor és a felnőttkor közé. Identitásformálódásukat – amelyet jellegzetesen a szülőktől való függetlenedés, az önálló tanulmányok, a pálya- és párválasztás, világnézetük és értékrendszerük autentikussá formálásának feladatai jellemeznek – a kamaszkortól való elszakadás sürgető ám mélységesen ambivalens érzelmi-egzisztenciális igénye és a felnőtt szerepekhez való teljes értékű csatlakozás akadályai és szorongásai határozzák meg. A bő évtizedet felölelő periódus vákuumhelyzetében a céltalanság, halogatás és bizonytalanság átélése együttesen jelentkezik az idealizált jövőre irányuló optimizmussal.

Ugyanakkor a húszas évek felnőttkora nem pusztán készülődésként, hanem sajátos kritikus periódusként értelmezhető (Jay), amelyben a személy olyan feladatok alapjait szilárdíthatja meg vagy teheti akár életre szólóan bizonytalanná, mint például a tehetségének megfelelő munkavégzés, az értékes emberi kapcsolatok működtetése, az elköteleződések gyakorlása, az elhivatott életcélok kitűzése és az értékrendszerének megfelelő döntések és konkrét lépések megtétele.

Mind az oktatás feladatai, a munkahelyi szervezetek, a családi dinamika megértése, mind az életvezetési ill. pszichológiai tanácsadás szempontjából nagy jelentőséget kap a készülődő felnőttkor életszakaszának figyelembe vétele és az arra fókuszáló speciális elméleti és gyakorlati kérdések megfogalmazása.

E kritikusnak mondható élethelyzetben különleges szerepe lehet a Frankl-féle értelemkeresés folyamatainak és az abban segítő tanácsadói és mentori tevékenységnek. Tanulmányunk az értelemkeresés néhány modelljének (Frankl, Wong, Csíkszentmihályi, Maddi) a készülődő felnőttkor szempontjából való érvényességét mutatja be, kitérve e modellekből fakadó társadalmi, tanácsadói és kutatási szempontokra.

Sérült személyek normalizációs életesélyei intézményi keretek között, Nyíregyháza város intézményeiben

Fucskó Mónika

Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar, Debrecen

A kutatás központi témája: Értelmileg és halmozottan sérült felnőttek életminőség vizsgálata, normalizációs lehetőségei, alapvető hangsúllyal az önálló életvitelen, Nyíregyháza szociális intézményeiben (ápoló-gondozó otthoni, lakóotthoni vizsgálat keretében).

A kutatás középpontjában elsősorban az értelmileg és halmozottan sérült felnőtt személyek állnak, akik állapotukból adódóan szociális intézményi keretek között töltik mindennapjaikat. A vizsgálat elsődleges szempontja az önálló életvitel megszerzésének és megőrzésének monitorozása, az ápoló-gondozó intézményi és lakóotthoni keretek között. A fő kérdés, hogy a szervezeti keretek milyen lehetőségeket teremtenek, illetőleg, milyen akadályokat képeznek az értelmi sérüléssel küzdő felnőtt emberek számára. Van-e lehetőségük saját életük irányítására, milyen mértékben engedi az intézmény önállósodási törekvéseiket, továbbá felfedezhető-e különbség a szakosított ellátás két típusában. A kutatás kiterjed ezen felül a különböző fenntartásban lévő (egyházi, civil, állami) intézmények működésének jellemzőire –hasonlóság, különbségek- a vizsgált kérdéssel kapcsolatosan.

A normalizációs alapelv gyakorlati megvalósulása, mint a vizsgálat tárgya: Az alapelv szerint minden értelmileg sérült személy számára olyan életfeltételeket és életminőséget kell elérhetővé tenni, melyek a társadalom által megszokott és elfogadott feltételeknek és életmódnak a lehetőség szerinti legnagyobb mértékben megfelelnek.

A kutatás módszerei: Félig strukturált interjúk az értelmi sérült személyek körében, az egyéni életutak feltárása érdekében, a születéstől – a sérülés kezdetétől- a családi háttéren, oktatási intézményeken és az intézményi életvitel választásának döntéséig vezető útig. A szakorvosi véleményeket, besorolásokat alapul véve fókuszcsoportos interjú technika alkalmazása.

Szakemberekkel készített szakmai életút interjúk az intézmények vezetőivel, a mentálhigiénés munkatársakkal, valamint a fejlesztő pedagógus kollégákkal. Továbbá, az intézmények szakmai dokumentumainak feldolgozása (szakmai program, házirend), az interjúalanyok egyéni dokumentációjának feldolgozása (egyéni fejlesztő-, rehabilitációs-, gondozási tervek, szociális anamnézisek).

A hulladékgazdálkodási közszolgáltatás helyzete Magyarországon

Gyurkó Brigitta

**Debreceni Egyetem Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola,
Debrecen**

A megfelelően működő hulladékgazdálkodást tekinthetjük a környezetvédelem egyik alapkövének. Hulladékgazdálkodás alatt a hulladék teljes életciklusára kiterjedő tevékenységet értünk. A feladat összetett, hiszen a hulladék esetében a környezeti elemek sorát befolyásoló tényezőről van szó, éppen ezért szükséges a megfelelő szabályozás, a káros hatások elleni védelem. A jelenlegi szabályozás tartalmában is nehezen áttekinthető, a rendszer túlságosan bonyolult és nem működik megfelelően, ezért indokolt áttekintést adni a hazai települési hulladékgazdálkodás egyes, általános kérdéseiről. Előadásomban a hulladékgazdálkodási közszolgáltatás magyar modelljeit szeretném bemutatni, emellett kitérek a közszolgáltatásra, mint alapvető intézményvédelmi garanciára, illetve a közszolgáltatásban résztvevőkre, kihegyezve az elemzést a 2016-ban létrejött Nemzeti Hulladékgazdálkodási Koordináló és Vagyonkezelő Zrt.-re (NHKV). Az NHKV-val azért is indokolt külön foglalkozni, mert folyamatosan működési problémákkal küzd, amelyek kihatnak az önkormányzatokra, a szolgáltatókra, és végső soron a lakosokra.

A kérdés ennek tükrében az, hogy a 2012 óta folyamatosan és követhetetlenül változó magyarországi települési hulladékgazdálkodás sikeresen átlép-e a jelenlegi problémákon, vagy az átgondolatlan állami intézkedések egyre terjedő „hullámainak” köszönhetően újabb és újabb sikertelen megoldások újjáéledését kell a jövőben is végignéznünk, amelyek Nápoly hírhedt hulladékgazdálkodási katasztrófáját hozzák el a magyar településekre.

A választási rendszerek változása: női kvóták

Horváth Ágnes

Eszterházy Károly Egyetem, Eger

Előadásom célja a választási rendszerek változásának bemutatása annak tükrében, hogy a kvótarendszer bevezetése milyen változásokat generál, illetve milyen további kérdéseket vet fel. Bemutatjuk a kvóták lehetséges osztályozását és megvizsgáljuk azokat az összefüggéseket, amelyek a kvóták típusai és a politikai berendezkedések között kimutathatók.

Az előadás a következő kérdésekre összpontosít. Mi befolyásolja a kvóta bevezetését, különös tekintettel, amikor a női kvótáról beszélünk? A globalizáció egyik politikai hatásaként egyre nagyobb szerepet kapnak a különböző nemzetközi szervezetek, illetve jelentős nyomást gyakorolnak a világtrendek, de milyen szerepe van az egyes országok politikai, illetve társadalmi berendezkedésének? Egyet jelent-e a kvóta bevezetése a rendszer demokratizálásával, a részvételi demokrácia kiterjesztésével? Napjainkban azon országok közül is többen bevezetik a választási kvótát, ahol a nők szinte teljesen hiányoznak a politikából, ugyanúgy, ahogy azokban az államokban, ahol a nők már régóta jelen vannak a munkaerőpiacon és a politikai életben, mint például a skandináv országokban.

A kvóták kapcsán egyik alapvető vizsgálandó területünk az egyenlőségre, esélyegyenlőségre gyakorolt hatások elemzése. A kvóta bevezetésében érdekeltek egyre inkább az „esélyek egyenlőségét” preferálják az „eredmények egyenlőségével” szemben. Napjainkban a legtöbb kvótarendszer a választási listákon szabja meg a nők és a férfiak számát, nem pedig a választásokat követő nemi arányokat írja elő, ezért sokan úgy gondolják, hogy a kvóta az „esélyek egyenlőségét” jelenti. Ebben az esetben a nők és férfiak ugyanolyan feltételekkel rajtolhatnak a választási versengésben: bemutatkozhatnak a választóknak, a szavazóknak pedig a nyílt listás arányos képviselői rendszerekben és a többségi rendszerekben egyaránt megvan a lehetőségük, hogy női vagy férfi jelöltre voksoljanak.

Rövid történeti áttekintéssel mutatjuk be, hogy a világ különbözőtípusú államai mikor, hogyan viszonyultak a kvótához: ha elfogadták, milyenformában, ha elutasították, milyen indokkal tették.

A Dunaújvárosi Egyetem lokális gazdasági hatása

Horváthné Fábíán Myrtil

**Széchenyi István Egyetem Regionális és Gazdaságtudományi Doktori Iskola,
Győr**

A felsőoktatási intézmények gazdasági hatásai – átalakuló szerepükkel együtt - egyre inkább a közgazdaságtan és a regionális gazdaságtan vizsgálatának fókuszába kerülnek. Mivel a felsőoktatási intézmények mindig sajátos gazdasági és társadalmi terekben működnek, arra következtethetünk, hogy vonzáskörzetükre/régiójukra gyakorolt hatásuk összetett. A felsőoktatási intézmény az oktatási szolgáltatás nyújtása mellett a foglalkoztatásban, a helyi gazdaság fejlesztésében, a helyi kulturális javak megteremtésében, a székhelyet adó város imázsának alakításában játszik fontos szerepet, így a regionális fejlődés/versenyképesség, egyik kulcstényezőjeként határozható meg.

Jóllehet, a felsőoktatási intézmény helyi gazdasági szerepének vizsgálatához szükséges elméleti háttér adott, a külföldi szakirodalomban megjelenő módszertan hazai adaptálására is van példa, de ez idáig viszonylag kevés ilyen irányú számítás készült. Tanulmányunkban arra teszünk kísérletet, hogy a felsőoktatási gazdasági hatások számszerűsítésére használt modellek alaplogikáját követve megbecsüljük egy kisebb méretű vidéki felsőoktatási intézmény, a *Dunaújvárosi Egyetem* helyi termelési és jövedelmi hatásának nagyságát. A vizsgálat jelentőségét az adhatja, hogy segítségével számszerűsíthető, hogy az intézmény közvetlen kifizetései milyen mértékben sokszorozódnak meg a helyi gazdaságban, ezáltal később lehetőség adódik annak modellezésére is, hogy valamely változás (gazdaságpolitikai, intézményi stb.) milyen hatással lehet az egyetem által gerjesztett helyi gazdasági folyamatokra.

Elveszítjük-e a réven, amit nyertünk a vámon?

Hrabovszki Ágnes Zsuzsa

Budapesti Gazdasági Egyetem, Budapest

A vámok minimalizálása a világkereskedelem liberalizálásának központi kérdése. A csökkentési törekvések kimondottan sikeresnek tekinthetők, a világ vezető gazdaságai súlyozott kivetett vámjai 2% alattiak. A nem-tarifális korlátozások kereskedelemet akadályozó hatása kompenzálhatja a vámcsökkentés pozitív hatásait.

A Világbank Csoport 190 országban folytatott felméréseinek adatai lehetővé teszik az országhatárok átlépésével járó költségek vizsgálatát. A szükséges okmányok beszerzése, valamint a ki- vagy beléptetés pénzügyi és időbeni ráfordításokat igényel a kereskedőtől.

A tanulmány célja annak vizsgálata, hogy ezek a költségek nem válnak-e nem-tarifális belépési korlátokká.

A rangkorrelációs vizsgálat azt mutatja, hogy világviszonylatban nincs szoros kapcsolat az alkalmazott vámtételek és a határátlépési költségek között, sem pozitív, sem negatív irányban. Nem fenyeget az a veszély, hogy az adminisztrációs költségek mesterséges emelésével igyekeznek a kiesett bevételt kompenzálni az országok. Szorosabb pozitív kapcsolat fedezhető fel a turizmusra specializálódott kis szigetországok vizsgálatánál, ahol több esetben magas vámok kapcsolódnak magas belépési költségekhez, valamint az EGT, az USA, Kanada, Svájc, Japán, Új-Zéland és Hong-Kong esetében, ahol minimális vámtételek párosulnak költségtérítés szintű belépési adminisztrációs terhekkel.

Az első húsz leginkább terror sújtotta ország között szereplők 2-10%-os vámnak megfelelő belépési költséget terhelnek importőreikre; a folyamat elhúzódása további költségeket is generálhat. Különösen az okmánykövetelmények költsége mutat szoros kapcsolatot a terrorfenyegetettséggel.

Megfigyelhető, hogy a tengerparttal nem rendelkező országok szignifikánsan alacsonyabb határvizsgálati költségekkel operálnak. A legtöbb afrikai, számos dél-amerikai ország és Irak esetében az exportot is 1-10% fizetési kötelezettség terheli a kiléptetési ügyintézéshez kapcsolódóan, növelve ezzel a biztonságot, jelentősen rontva azonban versenyképességüket.

Valószínűsíthető, hogy a határátlépéshez kapcsolódó adminisztrációs költségek egy része szükséges a fogyasztó érdekeinek és az ország biztonságának védelmében, más része az illetékes szervek alacsony működési hatékonyságából fakad. Joggal feltételezhető azonban, hogy a kiugróan magas költségek az import korlátozásának szándékát is tükrözik. Az adminisztrációs költségek vizsgálatával feltárható a globális ellátási láncba való bekapcsolódásra gyakorolt akadályozó hatásuk.

Ghánai és magyar hallgatók vállalkozói kompetencia fejlettségének összehasonlító elemzése

Kárpáti-Daróczi Judit, Karlovitz János Tibor

Óbudai Egyetem Keleti Károly Gazdasági Kar, Budapest

Jelen vizsgálatunkban az EU-kulcskompetenciák közül a vállalkozói kompetencia-együttessel foglalkozunk. Pilot-kutatásunk célja annak feltérképezése, hogy a hallgatóink inkább alkalmazottak vagy inkább vállalkozók lennének-e a vizsgált kompetenciáik alapján. Ez a kérdés azért fontos, mert világszerte problémát jelent az egyetemről kikerülő pályakezdő fiatalok elhelyezkedése, az ifjúsági munkanélküliség. Arra vagyunk kíváncsiak, hogy amennyiben egy adott ország munkaerő-piaca nem tud „felszívni” minden fiatalot, annak van-e esélye vállalkozóként beilleszkedni a társadalom szövetébe. A feltevésünk az volt, hogy mivel a magyar hallgatók, EU-polgárként kompetencia-alapú oktatásban részesülnek, így inkább rendelkeznek vállalkozói beállítódással, mint ghánai társaik.

A hipotézisünk igazolására kérdőíves felmérést végeztünk egyrészt az Óbudai Egyetem, másrészt a accrai University of Ghana hallgatói körében. A kapott mintákat egyrészt egyváltozós statisztikai eljárásoknak vetettük alá, másrészt kétváltozós összehasonlító elemzést végeztünk rajtuk. A magyar és a ghánai mintákon túlmenően rendelkezésünkre állt még két kisebb elemszámú alminta, amelyek referencia-csoportként szolgáltak: egyfelől Portugáliából, másfelől pedig az ÓE-en tanuló nem EU-s országból származó hallgatók köréből.

Az elemzés során azt állapítottuk meg, hogy a mintáink alapján van összefüggés az EU-tagság és a vállalkozói kompetencia fejlettsége között: az EU-s hallgatók vállalkozói kompetenciái fejlettebbek, mint a nem EU-s hallgatóké. A prezentációnkban az eredményeink egy részét mutatjuk be.

Az intrinzik és extrinzik vallásosság mérése a valláspszichológiában

Kézdy Anikó

Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola, Budapest

Urbán Szabolcs

PPKE BTK Pszichológiai Intézet, Budapest / Piliscsaba

Az intrinzik és extrinzik vallásos orientáció fogalmának megkülönböztetése Allport nevéhez fűződik és az érett-éretlen vallásosság, illetve az ifjú- és érett kor vallásosságának eltérésein alapul. Az érett vallásosságra a komplex, differenciált, önreflexív, (ön)kritikus, nyitott gondolkodás jellemző, amely morális normákat alapoz meg és önmagáért (nem pusztán a következményei miatt) fontos az egyén számára. Az ilyen természetű vallásosság abban az értelemben heurisztikus is, hogy egyfajta „munkahipotézisként” reflektál önmagára, vagyis megkérdőjelezi és megerősíti, vagy módosítja, illetve akár el is veti a tartalmait. Az érett hit e formáját Allport intrinzik vallásosságnak nevezte el. Az éretlen ill. extrinzik vallásosság ezzel szemben inkább eszközjellegű, amennyiben a vallásosságtól eltérő szükségletek és másodlagos hasznok elérésének „utilitarista” céljai motiválják. Ilyenek például a biztonságérzet, személyes jóllét és a társas kapcsolatok.

Az intrinzik és extrinzik vallásosság mérésére Allport és Ross 1967-ben dolgozta ki Vallásos Orientáció Skálát (Religious Orientation Scale), amelyet elsőként az előítéletesség vizsgálatánál alkalmaztak. Azóta az intrinzik és extrinzik vallásosság megkülönböztetése a valláspszichológiai kutatások egyik meghatározó alapvetése lett, s – bár számos szerző a két fogalom értéktelítettsége miatt azok elhagyását szorgalmazta – fontos törekvésként jelent meg a két alapvető vallásos orientáció mérésének pontosabbá tétele. E folyamat egyik meghatározó mozzanata a Maltby és Lewis által kidolgozott „12 tételes Életkor-Független I-E Skála” (Age-Universal I-E Scale – 12). E skála három alskálát tartalmaz: az intrinzik skála mellett az extrinzik orientációt két skála méri. Az extrinzik-személyes skála a személyes boldogság, vígasz és jóllét elérésére, az extrinzik-társas skála pedig a társas kapcsolatok megélésére irányuló vallásosság mértékét fejezi ki.

A vallásos orientáció fogalma a hazai valláspszichológiai gondolkodásban is jelentős szerepet kap, ezért fontosnak tartottuk a „12 tételes Életkor-Független I-E Skála” magyar adaptációjának az elkészítését.

Jelen tanulmányban bemutatjuk a kérdőív magyar változatát, illetve annak néhány fontos pszichometriai mutatóját. Az eszköz megbízhatóságát támasztja alá, hogy a skálák belső konzisztenciája megfelelőnek bizonyult; az érvényességét a Kritika Utáni Vallásosság Skála két dimenziója és az általa mért vallási attitűdökkel való konvergencia támogatja. Munkánkban a vallásos orientációnak az életkori, nemi és felekezeti hovatartozással való kapcsolatának a vizsgálatára is kitérünk.

A stetl ábrázolása I. B. Singer *A sátán Gorajban* című művében

Kmeczkó Szilárd

Debreceni Református Hittudományi Egyetem, Debrecen

A *sátán Gorajban* című regény még Singer 1935-ös Amerikába távozását megelőzően született, melyben egy 17. századi kisváros zsidó lakosságának életét, annak jelentős fordulatait írta meg a Hmelnickij-féle pogromot követő évtizedekből, amikor is a messiásvárás rég nem látott hőfokon izzott a jámbor zsidókban.

A stetl a közép-európai zsidó élet egyik jellegzetes színtere volt, amelyet eltörölt a 2. világháború. Singer mint a lengyelországi zsidó életformák kiváló ismerője járatos ebben a mikrokozmoszban, hiszen életének több szakasza is a kisvárosi közösségi élethez kapcsolódott. Kísérletet teszek Singer fikciós szövege alapján a Gorajban élő zsidó közösségen belül működő társadalmi és kommunikációs viszonyok, illetve a zsidó közösség tágabb környezethez való viszonyának a rekonstruálására egy olyan korszakban, amelyet sajátos végidőnek, a sok évszázadon átívelő száműzetést lezáró rendkívüli időszaknak tekinthetünk. A várva várt apokalipsziszból persze nem lett semmi, mert a várakozások egy álmessiás megjelenéséhez kapcsolódtak. Azonban lázas készülődéssel teltek az utolsó hetek és hónapok, melyek során különböző látomásokban kaptak üzenetet Goraj lakói a bibliai ősök földjére való visszatérés pontos idejéről. Az intenzív várakozás megviselte a közösség életét, hiszen elhagyni készültek a száműzetés földjét, ami akaratlanul is a tradicionális életkeretek megbontásához vezetett, hiszen, ha itt a várva várt vég, akkor minden egyéb elveszíti a jelentőségét. Miután hírek érkeztek arról, hogy a „messiás” megtért Mohamedhez s az apokalipszis elmarad, nem maradt más hátra, mint visszatérni a szigorú mindennapi szokásrendhez. Goraj zsidó közössége ismételtelen nehéz helyzetbe kerül, ám ezúttal a csalódás és a szégyen teszi próbára őket.

Napjaink magyarországi fogyatékosügyének legfőbb társadalmi kérdései

Laki Ildikó

Szegedi Tudományegyetem ETSZK, Szeged

A magyar társadalom egyik jelentős csoportját, sokak által definiáltan kisebbségét képezi a fogyatékosággal élő emberek köre. Az elmúlt években, évtizedekben jelentős változást tudhat magáénak e csoport, mely köszönhető az egyre nyitottabbá váló társadalmunknak. Ugyanakkor az is látható, hogy ezt az aktív időszakot az elmúlt néhány évben inkább a stagnálás, a téma háttérbe szorulása jellemezte.

A tervezendő előadás keretében egyfelől bemutatom a fogyatékoság területére (személyek, foglalkozás, szociális helyzet) vonatkozó adatokat és a legújabb elemzéseket, értékeléseket, amelyek egy adatokon alapuló láttelepet adnak; másfelől azokat a törekvéseket, kezdeményezéseket, amelyek a fogyatékosággal élő emberek életére hatást gyakorolnak (akadálymentesítés, foglalkoztatás), életterükben kiemelt szerepet játszanak. Ez utóbbiak évtizedek óta komoly dilemmákat okoznak mind a munkaadó, mind pedig a munkavállaló, illetve a társadalom elfogadó és integráló szempontjából. A demokratikus társadalom együttműködésében alapvető, hogy minden tag egyenlő eséllyel induljon. A munkavállalási kérdések a modern társadalom minden tagját érintik, ezáltal az érintett csoport sem maradhat ki. Az akadálymentesítés (legyen az fizikai vagy intellektuális) a társadalmi együttműködésnél viszont kiemelt akadályt jelent, így nélkülözhetetlen a kérdéssel való határozottabb foglalkozás.

A fogyatékosággal élők szempontjából nem hagyható figyelmen kívül azoknak a döntési mechanizmusnak a köre sem, amelyek egyéni és társadalmi szinten hatnak (emberi jogok, oktatási szerepek, munkavállalási kérdések), és jelentős életminőségi befolyásoltsággal rendelkeznek.

Az előadás zárásaként olyan fogyatékosággal összefüggő fogalmak, értelmezések kerülnek górcső alá, amelyek több évtizede a különböző szakmai területeken dilemmákat vagy éppen bizonytalanságot teremtenek.

A fogyatékosügy komoly kihívások előtt áll, melyben a társadalom egészének szükséges szerepet vállalni, olyan társadalmi kérdés, mely nem nélkülözheti a hathatós támogatást, segítségnyújtást.

Toborzás-kiválasztási gyakorlatok a munkaerőhiányos munkaerőpiacon

Matiscsákné Lizák Marianna

Eszterházy Károly Egyetem, Eger

Az Európa 2020 stratégia, melyben az Európai Unió megfogalmazta a foglalkoztatással kapcsolatos célkitűzését is 2020-ra, rögzíti, hogy a foglalkoztatás területén biztosítani kell, hogy a 20–64 évesek körében a foglalkoztatottság aránya elérje a 75%-ot. A magyar nemzeti vállalás szintén 75%-os számértéke is jelzi, hogy a hazai kormány a foglalkoztatási ráta növelését fontos prioritásának tekinti. Ugyanakkor a magyar munkaerőpiac is változik, már nem magas munkanélküliségről, hanem szinte a minden területet érintő munkaerő-hiányról beszélünk.

A munkaerőpiac folyamatosan változik, a hazai munkaerő-piaci adatsorokat vizsgálva azt tapasztaljuk, hogy nő a foglalkoztatás, de már országosan is egyre nehezebben találnak a szervezetek megfelelően motivált, alkalmas munkaerőt pozícióikra. Halljuk több esetben a problémát, hogy a munkaerőhiány van. Ez pedig a szolgáltatás rovására megy, hónapokig (sőt évek óta) nem tudják az állásokat betölteni, a nők munkaerő-piaci részvétele tartósan és jelentősen elmarad a férfiakétól, nagyok a bérkülönbségek az országon belül is, így a munkaerő erőkeletről-nyugatra vándorol, a vállalat további fejlődésének, hatékonyságának és versenyképességének a munkaerőhiány az egyik akadály, stb. A munkaerőhiány szinte minden szakmát és iparágat érint, nem koncentrálódik egy-egy elszeparált rétegre. A munkaerőhiányt számos tényezővel lehet magyarázni, társadalmi, műszaki-technológiai, szervezeti és egyéni tényezőkkel egyaránt.

Az előadásomban rámutatok a munkaerő-piac alakulására, a foglalkoztatással kapcsolatos társadalmi elvárásokra, a munkaerő-piacon jelenlévő, illetve oda belépő generációk jellemzőire. Kitérek a munkaerőpiac rugalmasításának szükségességére is. Bemutatom a munkaerőhiány főbb területeit és jellemzőit és annak következményeit a HR tevékenységekre. Az előadásban rá kívánok világítani a HR tevékenységekkel szemben támasztott megváltozott elvárásokra és a munkaerőhiány adta HR válaszokra. Hogyan tudják a szervezetek megtartani a munkaerőt, illetve hogyan, milyen új (rég) eszközökkel tudnak új munkatársakat megszerezni a cégnek. A HR vezetőkkel és munkaerőközvetítő-kölcsönző cégek vezetőivel folytatott interjú rávilágít arra, hogy a munkaerőhiányt csak a HR-eszközök és gyakorlatok megváltozásával lehet megoldani.

Az alábbi kutatási kérdésekre keresem a választ: (1) Mi jellemzi hazánk munkaerő-piaci helyzetét az EURÓPA 2020 stratégia foglalkoztatási célkitűzése fényében? (2) Milyen tényezők befolyásolják a szervezetek munkaerőbiztosítását? (3) Mi jellemzi az egyes generációkat a munka világában? (4) Milyen HR eszközöket és gyakorlatokat használnak a szervezetek a munkaerőbiztosítás érdekében? (5) Milyen toborzás-kiválasztási gyakorlatok léteznek a munkaerőhiányos munkaerőpiacon?

Jeruzsálem státuszának nemzetközi vetületei

Nagy Milada

Budapesti Gazdasági Egyetem Külkereskedelmi Kar, Budapest

A palesztin állam létrehozásának folyamatában jelentős, nemzetközi visszhangot kiváltó esemény Donald Trumpnak, az Amerikai Egyesült Államok elnökének 2017. decemberi bejelentése, mely szerint az országa elismeri Jeruzsálemet, mint Izrael fővárosát, és nagykövetségét Tel Aviból Jeruzsálembe helyezik át.

Jeruzsálem státusza a palesztin-izraeli konfliktus egyik kulcsfontosságú eleme. A nemzetközi közösség, főként az Amerikai Egyesült Államok, az ENSZ és az Európai Unió számos lépést tett az 1990-es években a békefolyamat eredményes lezárására, és ezen belül az izraeli és a palesztin főváros helyzetének rendezésére. A konfliktusban részt vevő felek kompromisszumhiányának volt köszönhető, hogy sem e kérdésben, sem pedig a tárgyalások egyéb területei esetében nem sikerült dűlőre jutniuk. A kétezres évekbeli közel-keleti események (a terrorizmus elleni fellépés, az iraki és afganisztáni beavatkozás, az arab világban 2011-ben elindult átalakulási folyamat, Irán nukleáris programja) elterelte a figyelmet a konfliktusról, ráadásul elakadt a békefolyamat. A palesztinok bizalma megrendült az USA közvetítésében, ezért az ENSZ-ben próbáltak érvényt szerezni követeléseiknek.

Donald Trump bejelentése világszerte vitát váltott ki. A felkorbácsolt nemzetközi hangulatot és a politikai felháborodást csendesebb időszak követte, a világ egyelőre kivár, mikor és miként váltja be az USA az ígéretét.

A palesztin államalakítási folyamatot hátráltató bejelentés háttérében meghúzódó érdekek a Közel-Kelet feletti regionális hatalmi pozíciónak megszerzésére, illetve a régió nemzetközi befolyásolására irányulnak. A tanulmány a palesztin-izraeli konfliktusban fontos szerepet játszó Jeruzsálem-kérdés vizsgálata kapcsán e törekvésekre is rávilágít.

A szolidáris gazdaság jellemzői a poszt-szocialista perifériákon

Nagy Zoltán, Lipták Katalin

Miskolci Egyetem Gazdaságtudományi Kar, Miskolc

A globalizáció hatására mára a munkanélküliség, az urbanizációs problémák, a szegénység, a migráció, az informatika szerepének felerősödése a Föld bármely pontján megkerülhetetlen és egyben a hagyományos tőkés gazdasági struktúrák keretei között kezelhetetlen problémát jelentenek. Az alternatív megoldások között az 1990-es évektől egyre erősebbé válik a szolidáris gazdaság koncepciója, amely igyekszik a profitszerzés primátusát letörni és a gazdaságot a társadalomba visszahelyezni. Alapértékei a szolidaritás, a méltányosság és a párbeszéd. A szolidáris gazdaságot gyakorta tekintik a kapitalista fejlődés alternatívájának, egy lehetséges új fejlődési modellnek is.

A volt szocialista országok szolidáris szektoráról eddig csak keveset tudunk. A központilag irányított tervgazdaságból a szabadpiacra áttérő ún. átmeneti gazdaságokban jellemzően több folyamat játszódott le a rendszerváltásokat követően: végbement a gazdasági liberalizáció, a piaci viszonyok léptek elő az elsődleges szabályozó tényezővé. A szolidáris szektor gazdasági és társadalmi jelentőségének értékelését nagymértékben nehezíti, hogy ezek a kezdeményezések gyakran nem is formalizáltak, rejtve maradnak, vagy más-más szakpolitikához kapcsolódva jelennek meg.

A szolidáris szektor a piacgazdaság keretei között, de non-profit alapon működő társadalmi vállalkozások tevékenységét is magába foglalja. A társadalmi vállalkozások, mint a szolidáris szektor alapegységei, vállalkozási formájuk szerint rendkívül széles palettán mozognak. Jellemzően a szövetkezeteket, egyesületeket, alapítványokat, kölcsönösségre épülő szervezeteket sorolják a társadalmi vállalkozások közé, de céljai, tevékenysége szerint más jogi formába tartozók is tartozhatnak ebbe a körbe.

A poszt-szocialista országok sajátosságainak feltárásához Magyarországgal együtt összesen öt országot választottunk ki. Ezek: Csehország, Lengyelország, Észtország, Szlovénia és Magyarország. Terepkutatás keretében megvizsgáltuk az adott országokban a szolidáris szektor kialakulását és jelenlegi jellemzőit, valamint olyan társadalmi vállalkozásokat látogattunk meg, amelyek sikeresek és tevékenységük mintaértékű. Az előadásban ezeket a jó gyakorlatokat mutatjuk be.

A kutatás az Országos Tudományos Kutatási Alapprogramok OTKA K 112928 számú kutatás támogatásával valósult meg.

A főkegyúri jog a Horthy-korszakban

Olasz Lajos

Szegedi Tudományegyetem JGYPK, Szeged

A magyar királyok főkegyúri joga, a hazai katolikus egyház feletti felügyelet, kinevezési és ellenőrzés jog gyakorlása terén a Horthy korszakban szakadás következett be. IV. Károly 1918-as visszavonulása, majd halála nyomán a trón betöltetlen maradt. A Szentszék elutasította, hogy a választott kormányzó élhessen ezzel a jogkörrel, és ezt a magyarországi klérus és a konzervatív politikai erők jelentős része sem támogatta. A főkegyúri jog gyakorlása azonban túlmutatott a magyar állam és a pápa, vagy a kormányzó és a magyar katolikus egyház viszonyán, és szélesebb értelemben az állami szuverenitás, az államfői tekintély és autoritás, a társadalom feletti befolyás alakulásának kérdését is érintette. A témával kapcsolatban éles belpolitikai viták bontakoztak ki. A kormányzói hatalmat korlátok között tartani igyekvő körök, illetve a Habsburg örökösödést támogató legitimista csoportok elleneztek, míg a választott államfő jogkörének bővítését, kiegyensúlyozó szerepének erősítését szorgalmazók, illetve az ún. szabad királyválasztó erők támogatták volna, hogy Horthy Miklós számára biztosítsák ezt a hatáskört is.

A kérdésben először 1927-ben született titkos megállapodás Magyarország és a Szentszék között, amely szerint a pápa megtartotta a magyar katolikus egyház feletti felügyeleti jogot, a magyar kormány az egyházi főméltóságok kinevezése során csak előzetes véleménynyilvánítási lehetőséggel élhetett, ennek azonban csupán szimbolikus jelentősége volt. Az 1930-as években azonban a nemzetközi helyzet kiéleződése és a szélsőjobboldal hazai előretörése nyomán a kormányzó és környezete számára fontossá vált ennek a jogkörnek a birtoklása is. Éles közéleti viták és eredménytelen diplomáciai egyeztetések után, 1937-ben végül kompromisszumos megoldás született. A politikai feszültségek kiéleződése közepette a magyar kormány, a Szentszék és a hazai katolikus körök is igyekeztek kerülni egy újabb konfliktus lehetőségét. Ezért a parlament csupán arról alkotott törvényt, hogy a főkegyúri jogot a kormányzó nem gyakorolja, de az továbbra is megilleti a magyar királyokat. A pápa elfogadta ezt a formulát, és hajlott arra, hogy a trón későbbi betöltéséig érdemben megfontolja a magyar kormány minden előzetes véleménynyilvánítását.

Társadalmi innovációk, avagy lehetőséggé alakított problémák Magyarországon

Paczári Viktória

**Debreceni Egyetem, Szociológia és Társadalompolitika Doktori Program,
Debrecen**

Az innovációk meghatározó jelentőséggel bírnak a gazdaság versenyképességének szempontjából. A megújulásra való képesség azonban nem csak a gazdaság szervezetivel kapcsolatban alapvető elvárás, hanem manapság már a szociális szféra szereplőit is érinti. Ennek oka részben a társadalmi-szociális jelenségek, problémák jelenlegi kezelésének hatástalansága, valamint az innovációktól várt fokozott hatékonyság. Kutatások bizonyítják a gazdasági és innovációs potenciál közötti összefüggést, azaz azok a területek, térségek, amelyek innovációkban gazdagabbak, magasabb gazdasági prosperitást mutatnak. Az utóbbi években, társadalmi innovációk segítésének érdekében létrehozott programok sikeressége, az általuk megismertetett, támogatott innovációk eredményessége, ennek a körnek a tudományos életben való ismeretlensége egyaránt indokolják a téma tudományos feldolgozását.

Kutatásom során a magyarországi társadalmi innovációkkal foglalkozom, ezek jellegzetességeit, létrehozásuk motivációit és akadályait, nehézségét vizsgálom. Előadásomban a társadalmi innováció elméleti szinten meglehetősen kaotikus fogalmi háttérét mutatom be, valamint kitérek a lehetséges tipizálási módszerekre, kutatási lehetőségeire. A társadalmi innovációk terjedése, jelentőségük növekedése, valamint a téma viszonylagos ismeretlensége okot adnak a tudományos igényű diskurzusra a hazai társadalmi innovációk jellemzőit, valamint nemzetközi társaikhoz való viszonyosságait illetően.

Az Ordo Judiciarius hatása a Közép-európai polgári perjogfejlődésre

Papp László

Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Debrecen

Az 1848 előtti igazságszolgáltatásunkat a rendi jelleg kétszeresen is áthatotta. A rendiség egyrészt érvényre jutott a bírósági szervezetrendszerben, másrészt a perjogunkban is. A szokásjogon nyugvó és erőteljesen partikularizált eljárásjogunk egy hosszú perfolymot eredményezett, mellyel szemben folyamatosan jelen volt az egyszerűsítésre való törekvés. E szándék a rendi kor nagy kodifikációs termékeiben fellelhető, azonban a rendi elemektől elszakadni képtelen eljárásjogunk érdemben megújulni nem tudott. Az előadás ebben a megközelítésben a rendi korszak sajátos jogorvoslatait igyekszik bemutatni az 1848 előtti kodifikációs próbálkozások, így különösen a Tripartitum, Quadripartitum, Novum Tripartitum és a Plánium Tabulare rendelkezéseinek tükrében, kitérve az első magyar perjogi kodifikációs kísérletre. A II. József által bevezetett Ordo Judiciarius az első kodifikációs kísérlet volt, amely felemás módon adott választ a modern perjogi kihívásokra.

Jelen előadásban a három legszembevetőbb változást szeretném ismertetni a pertípusok, a bírósági határozatok és a jogorvoslati rendszer tekintetében. Ugyanakkor érdemes felhívni a figyelmet arra, hogy bár az Ordo Judiciarius jelentős változásokat hozott, azonban azok nem minden esetben tekinthetők teljesen idegen jognak, hiszen jó néhány rendelkezéshez hasonlót a 18. századi magyar perjogban is találunk.

Társadalmi felelősségvállalás a pénzügyi beszámolásban

Reizingerné Ducsei Anita

Budapesti Corvinus Egyetem, Budapest

A vállalatok társadalomba való beágyazottsága már jó ideje foglalkoztatja a kutatókat. Ezen kutatások többnyire társadalom-, illetve üzleti etika kutatások, mintsem gazdasági hatásokat vizsgáló, elemző munkák. Dolgozatomban a környezeti és társadalmi felelősségvállalás ez utóbbi problematikájával foglalkozom. Dolgozatomban elsősorban arra keresem a választ, hogy ha a gazdálkodó szervezetek a tevékenységük végzése során károsítják a környezetet, arról adnak-e tájékoztatást, vállalnak-e érte felelősséget. Másodsorban milyen felelősséget vállalnak még? - Megvizsgálom, hogy a fenntarthatósági jelentések és a társadalmi felelősségvállalási jelentések milyen célokat szolgálnak, hogyan tudják ráirányítani a figyelmet a közös értékteremtésre. További kérdésként foglalkozom a vállalatok etikus magatartásával, illetve annak profitra, jövedelmezőségre gyakorolt hatásaival. A társadalmi felelősségvállalás gazdaságfilozófiai kérdés: egy gazdasági társaság a tulajdonosok által elvárt nyereség mellett, egyéb funkciói, alapelvei és működése mellett a társadalom iránti felelősségének is tudatában van, magatartását, cselekedeteit, politikáját ez szerint alakítja ki.

A társadalmi felelősségvállalás jelentése sokrétű: szociális érzékenység, környezettudatosság, etikus magatartás, tiszta verseny betartása, esélyegyenlőség, átláthatóság. Mindezek kommunikálására a vállalkozások fenntarthatósági jelentést és társadalmi felelősségvállalási jelentést tehetnek közzé, melyek egységesítése és információtartalmának hitelesítése mindannyiunk közös érdeke. Ezek a jelentések a pénzügyi beszámolókat kiegészítik, azzal együtt adnak a vállalkozásról megbízható, valós képet. Az utóbbi évek, évtizedek rávilágítottak arra, hogy a hagyományos számvitelt tovább kell fejleszteni, hiszen a pénzügyi számvitel csak a gazdasági helyzetre összpontosít, ezért az általa szolgáltatott információk egyre kevésbé kielégítőek, és az érintettek egyre szélesebb köre igényel olyan információkat, amelyek a vállalat fenntarthatóságáról ad tájékoztatást. Ha nem vesszük figyelembe a vállalatvezetők belső motivációját, egy vállalatnak akkor is legalább hat oka van arra, hogy kialakítsa a fenntarthatósági számvitellel foglalkozó rendszerét:

1. Zöldítés (Greenwashing)
2. Iparági minták átvétele
3. Jogszabályi megfelelés, engedélyhez kötött tevékenység
4. Önszabályozás
5. Vállalati felelősségvállalás és etikus magatartás
6. A fenntarthatóság pénzügyi következményének mérése

Beláthatjuk, hogy a fenti hat ok közül, bármelyik előtérbe kerülhet, annak egyenes következménye lehet a fenntarthatósági számvitelhez tartozó nyilvántartás, illetve rendszer kiépítése. A kockázatkezelés gyakran alulbecsült eleme a vállalati felelősségvállalás üzleti megközelítésének. A pénzügyi, társadalmi és környezeti kockázatok ellenőrzése mind befolyásolja a vállalati sikereket, a részvényesi értéket és a vállalat működési engedélyének fenntartását. Olyan számviteli rendszert kell előnyben részesíteni, amely tájékoztatja a döntéshozókat a releváns kockázatokról és tájékoztatást nyújt a vállalatok tevékenységének környezeti és társadalmi hatásairól.

Társadalomtudományi doktori iskolák összetételének, publikációs teljesítményének empirikus elemzése és vizsgálata a nemzetközi láthatóság szempontjából

Sasvári Péter

Nemzeti Közzolgálati Egyetem, Budapest

A magyar társadalomtudományi doktori iskolák törzstagjainak előregedése, nemzetközi beágyazottságuknak hiánya és belterjessége, a mennyiségi szemlélet – sok végzett hallgató alacsony publikációs követelménnyel - előtérbe kerülésével párosult, amelynek legfontosabb célja az oktatói utánpótlás biztosítása lett, a kutatás másodlagos szemponttá vált. Magyarországon sok doktori iskola van, különösen, ha az MTA köztestületi tagjainak számához viszonyítjuk azokat. Ez az arány még jelentősebbé válik, ha a társadalomtudományi doktori iskolák számát tekintjük, ez azt jelenti, hogy az országban számos különböző ponton kínálnak PhD-képzéseket. Működésükről elmondható, hogy az akkreditációs feltételek tekintetében sok esetben minimális törzstagi feltételekkel dolgoznak. Továbbá a doktori iskolák oktatóinak életkoráról megállapítható, hogy 70 év közeli, ami számos esetben az iskolák működését veszélyezteti most és a következő években. A doktori iskolák belterjesek és nemzetközi beágyazottságuk hiányos, mivel

- ✓ az iskolák törzstagjainak szigorú szabályozása miatt – a doktori iskola anyaintézményében foglalkoztatott egyetemi tanári kinevezéssel, teljes munkaidejű állással, korábban végzett magyar doktorandusz feltétellel, vagy külsőként, MTA doktora címmel kell rendelkeznie - külföldi állampolgár még elméleti szinten is képtelen ezt teljesíteni.
- ✓ a társadalomtudomány területén a végzett doktori hallgatók nagy arányban az alma mater intézményük doktori iskolájában lesznek témakiírók, majd törzstagok, külföldi oktatási, fokozatszerzési és kutatási tapasztalat nélkül,
- ✓ az oktatók csak egy része ír rendszeresen nemzetközileg indexált közleményt.

A társadalomtudomány területén egyes tudományágaknál sok doktori iskola található, máshol csak egy esetleg két iskola működik. Az egyes tudományágak egymáshoz viszonyított eredményei, azon belül a doktori iskolák folyóiratpublikációs teljesítménye igen heterogén. Vannak olyan tudományágak, ahol a hazai publikációk dominánsak (had-, állam- és jog-, és részben a közigazgatás-tudomány) és vannak olyan tudományterületek, elsősorban egyes doktori iskolák, amelyek nemzetközi szinten is látható teljesítménnyel bírnak.

A probléma alapvetően az, hogy hogyan növelhető, illetve javítható a doktori iskolákhoz köthető tudományos teljesítmény transzparenciája. Ezzel kapcsolatban egyre inkább megkerülhetetlen az, hogy hogyan használhatók ki a repozitóriumok, adatbázisok és más korszerű IKT-eszközök által biztosított – és a nemzetközi tudományt már drámaian átalakító - digitális transzformációs hatások.

Mítoszok, tévhitek, s azok cáfolatai a cigányság újkori történetében

Szabóné Kármán Judit

Debreceni Református Hittudományi Egyetem, Debrecen

A magyarországi cigány/roma értelmiség és a hazai cigányság történetének kutatása során számos esetben előfordult, hogy olyan adattal, „ténnyel” találkoztam a témát érintő szerzők műveiben, amelyeket forrásokkal nem támasztottak alá, vagy az elvétele megadott hivatkozások nem igazolták az állításokat. E „tényeket” forráskritikai vizsgálat nélkül vették át további szerzők is, s ennek következménye, hogy hazánkban a cigányokról megjelent írásokban – a 'naiv történetírók' munkáira általánosan jellemzően, ám a tudományos művekben megengedhetetlenül – igen sok valótlan adat, állítás szerepel. Annak ellenére, hogy e műveket már megjelenésükkor félreérthetetlen kritika fogadta: „*a [...] cigánisztikai szakirodalom e szeletének gyakorlatilag semmi köze sincs ahhoz, amit ma tudománynak nevezünk. Véleményünk szerint e művek egy olyan, a tudomány szakosodása előtti állapotot tükröznek, amelynek jellege leginkább a naiv művészetéhez áll közel. [...], a művekben olvasható tévedések tovább élnek, ismeretterjesztő, de olykor tudományos munkákban is megjelennek.*

Előadásomban forráskritikai elemzéseim utáni cáfolatait közlöm néhány ilyen – széles körben elterjedt – „ténynek”; többek között olyan kérdésekre választ adva, hogy

- ❖ *cigány volt-e Lippai Balázs, Bocskai híres hajdúkapitánya, kiről Roma Szakkollégiumot is elneveztek,*
- ❖ *a hóhérok valóban cigányokra jellemző „mesterség” volt-e,*
- ❖ *engedélyezte-e a magyar király a tolvajlást az „egyiptomiaknak”,*
- ❖ *valóban elrendelte-e I. Lipót a cigányok kiűzését (mi több, a megcsönkítésüket!) a Habsburg Birodalom területéről,*
- ❖ *legenda, vagy valóság-e a Teleki Sándor gróf által a szüleitől megvett, s Liszt Ferencnek ajándékozott cigány fiú története.*

A cigányság történetének korrekt tárgyalása megköveteli a hiteles, valós forrásokon alapuló adatok, tények ismeretét. A tudományos szakirodalom elvetése, a forráskritika figyelmen kívül hagyása ugyanis nem egy valós cigány történet leírásához, hanem – mint ahogy azt gyakran látjuk – folklorisztikus mítoszok kreálásához, a történeti realitások mellőzéséhez, hamis okságok gyártásához vezet. Kutatásaim eredményeinek bemutatásával a valós, tudományosan alátámasztott és reális cigány történet megismertetéséhez kívánok hozzájárulni.

Büntetéskiszabási elvek a XIX. században

Szabó Zsanett

Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Debrecen

Kutatásom keretében az 1849-1878 közötti büntető anyagi jogot vizsgálom, konkrétan azt szeretném feltárni, hogy a korszak sajátosságaihoz képest a megjelölt időszakban hazánk joggyakorlata hogyan is nézett ki, hogyan tudott reagálni az ekkor lezajló változásokra. A megjelölt időszak büntető igazságszolgáltatás szempontjából igen sok érdekességet tartalmaz, többek között kiemelném azt az időszakot, amikor is az 1852. évi pátenssel hatályba léptették Magyarországon az osztrák büntetőtörvénykönyvet, az 1803. évi Strafgesetzent, amely a magyar jogrendszerbe ugyan nehezen illeszkedett, de a rendi büntetőjoghoz képest előrelépés volt. Jelen előadás keretében elsősorban a XIX. század büntetőjogi gyakorlatát szeretném bemutatni, melyek voltak az időszak sajátosságai, és különösen szemléltetni azt, hogy az osztrák jog bevezetése milyen hatással volt joggyakorlatunkra, ugyanis aránytalanul súlyos büntetési tételek, és a politikai bűncselekmények tág köre jellemezte, amely széles bírói önkénynek engedhetett teret. Ráadásul a büntetőtörvénykönyv hatálybaléptetése meglátásom szerint, csak látszólag oldotta fel a szokásjog alkalmazásból eredő bizonytalanságokat, hiszen innentől kezdve a bírának az idegen jogrendszer hazai helyzetekre történő alkalmazása jelentette a kihívást. Azt pedig, hogy az osztrák büntetőjogot a gyakorlatban mennyire követték, vagy mennyiben tértek el attól, a tiszántúli bíróságok gyakorlatára kihegyezve kívánom bemutatni.

A szociális szövetkezetek működésének tapasztalatai Magyarországon

Szemán Judit

Miskolci Egyetem Gazdaságtudományi Kar, Miskolc

Az Európai Unió több országában, például Olaszországban, Spanyolországban a szociális szövetkezetek több évtizedes múltra tekintenek vissza, addig Magyarországon a 2006-os törvényalkotás után most van kialakulóban, formálódóban ez a társadalmi vállalkozási forma.

A szociális szövetkezetek az atipikus foglalkoztatási formák közül az önfoglalkoztatás sajátos szervezeti kereteit teremtik meg, és ezáltal a hátrányos helyzetű vagy/és hátrányos térségekben élő munkavállalók minél hosszabb, minél tartósabb munkalehetőséghez jutását biztosíthatják. Olyan emberek autonóm társulásai alkotnak szociális szövetkezetet, akik önkéntesen vállalkoznak arra, hogy gazdasági, társadalmi, közösségi, oktatási és kulturális célokat valósítsanak meg, demokratikusan irányított vállalkozásuk útján. A szociális szövetkezetek innovatív ötletek, módszerek alkalmazásával elsősorban a nem eléggé lefedett helyi szükségletek kielégítésére igyekeznek tevékenységüket alapozni. Hangsúlyozni kell az innovatív megoldások meglétét, amelyek a pályázatok során megnyilvánulnak, amelyek segítségével a piaci rések lefedését igyekeznek megvalósítani ezek a szervezetek.

Az alapítási kedvet a kedvező pályázati lehetőségek nagyban segítették. Különösen megugrott az Atipikus foglalkoztatási formák támogatása megnevezésű, 2009-ben megpályázható Társadalmi Megújulás Operatív Program - TÁMOP 2.4.3. pályázat hatására az újonnan megalakult szociális szövetkezetek száma, de más, foglalkoztatást elősegítő pályázat is nagy érdeklődést váltott ki az érdeklődők köréből.

A szektor számára a jövő nagy kérdése, hogy a rengeteg pályázati forrást sikerül-e hosszú távon gazdaságilag is fenntartható projektekre felhasználni, ellenkező esetben a következő években a szociális szövetkezetek számának gyors csökkenése prognosztizálható.

Egy szociális szövetkezetek körében végzett felmérés szerint a sikeres működés legfontosabb kritériumai a következők: szakértelem, jó minőségű termék/szolgáltatás, létező társadalmi szükséglet beazonosítása, pénzügyi forrásokhoz való hozzáférés, stratégiai gondolkodás és hosszú távú tervezés, működési tapasztalat, jó kapcsolatok, a vezetés személyes érintettsége és elkötelezettsége, helyi viszonyok ismerete, megfelelő termék/ szolgáltatás ár, humán erőforráshoz való hozzáférés és önkéntesek, vállalkozási ismeretek/képesség, magas színvonalú vevő kiszolgálás, egymásra épülő tevékenységek, innovativitás, a vezetés rátermettsége, alacsony költségek, vállalkozási bevétel, autonómia és független működés, különböző tevékenységek/termékek, koncentrált tevékenységi kör.

Felismerve, hogy a szövetkezeti forma nagymértékben képes társadalmi erőforrásokat mozgásba hozni, az elkülönült gazdasági szereplők helyzetét megerősíteni, közösségi szükségleteket kielégíteni, ennek a társasági formának a megerősödését kell a jövőben megcélozni.

A Közös Agrárpolitika soron következő reformjának aktuális fejleményei

Szerletics Ákos

Budapesti Corvinus Egyetem, Gazdálkodástani Doktori Iskola, Budapest

Az Európai Bizottság május második felében hozza nyilvánosságra a 2020. utáni Közös Agrárpolitikára (KAP) vonatkozó közösségi jogszabályok tervezeteit, ezzel formálisan is megindítva azt a potenciálisan évekig tartó szabályozási folyamatot, melynek eredményeképpen kialakul majd a következő programozási időszak megújult közösségi agrár- és vidékfejlesztési politikája. A jogszabálytervezetek bemutatása új lendületet ad az eddig a nyilvános konzultációk, hatáselemzések és közlemények szintjén működő reform folyamatnak.

Jelen dolgozatnak az a célja, hogy a Bizottság reform javaslatait részletesen bemutassa, illetve vizsgálat alá vegye. Bemutatom, hogy a reform milyen fő területeken generál változást a KAP jelenlegi struktúrájához képest, hogy mi a szabályozás módosításának háttere, illetve várható hatásai. Az elemzés elsősorban a következő területekre fókuszál majd:

- ✓ a KAP közvetlen támogatásainak jövője, újraelosztása, a támogatások maximalizálása és degressziója;
- ✓ a KAP környezetvédelmi intézkedéseinek átalakítása, ennek potenciális ökológiai hatásai;
- ✓ a KAP 2. pillére (vidékfejlesztési támogatások: mezőgazdasági kockázatkezelési rendszer, a fiatal gazdálkodók támogatása, beruházási támogatások);
- ✓ a KAP finanszírozásának várható lehetőségei a Többéves Pénzügyi Keretről szóló tervezetek alapján;
- ✓ a KAP végrehajtási rendszerének átalakítása, annak várható hatásai a rendszer üzemeltetésének szempontjából.

Vizsgálat alá kerül továbbá az is, hogy a KAP reformra vonatkozó tárgyalások a jövőben milyen lehetséges forgatókönyvek mentén alakulhatnak.

Az olvasókörtől az önálló községig: Agráregyesületek centrumképző szerepe a 20. században

Szóró Ilona

Könyvtárellátó Nonprofit Kft., Budapest

A 19. század végén, a 20. század elején, az ország agrárvidékein nagy számban alakultak olyan egyesületek, melyek a helyi lakosság összefogását, érdekei képviselését, a kulturális lehetőségek megteremtését tűzték ki célul. Az agrártársadalom önszerveződő közösségeinek egyik alaptípusát az olvasókörök jelentették, melyekből az 1930-as, 1940-es években mintegy 1500-1800 működött Magyarországon. A városok, községek külterületén élő emberek számára sokszor ezek az egyesületek biztosították a gazdasági együttműködést, a közeleti fórumot, a könyvtári szolgáltatásokat, a felnőttképzést és a szabadidős programokat. Nagy szerepük volt a térség fejlesztését célzó törekvések képviselésében, sikerre vitelésében. Az egyesületek azonban nemcsak programokat és lehetőségeket kínáltak, hanem igyekeztek összefogni, mozgósítani a helyi lakosságot, egy nyitottabb, tájékozottabb, öntudatosabb közösséggé szervezni őket, egy modernebb polgári szemléletet és magatartást meghonosítani az agrárnépesség körében.

Az olvasókörök, hogy a környéken lakó emberek minél könnyebben eljuthassanak oda, rendszerint a határ frekventált pontjain építették fel székházukat, útkereszteződések, vasúti megállók, átkelőhelyek, illetve más közforgalmú hely, malom, vegyesbolt, vendéglő vagy iskola közelében. Az olvasókörök tevékenysége és az egyesületi élet hatására tovább nőtt az adott hely látogatottsága. Az székházak helyet adtak különböző ipari, kereskedelmi tevékenységnek, kovács- és bognárműhelynek, tejbegyűjtő állomásnak, baromfi- és gyümölcsfelvásárló kirendeltségnek. Számos olvasókör épületében szerveztek hatósági tájékoztatást és közigazgatási ügyintézkést. Mindez oda vezetett, hogy az egyesületi székházak körül, a körök tevékenységének hatására sok helyen tanyabokrok alakultak ki, vagy a tanyabokrokba települő egyesületeknek köszönhetően felgyorsult a községesedés folyamata. Az olvasókörök nemcsak a jelenlétükkel és programjaikkal játszottak szerepet abban, hogy az adott hely egyre inkább a körzet centruma legyen, hanem felkarolva a lakosság törekvéseit, gyakran felléptek a térség további fejlesztése, vagy adott esetben egy önálló község megalakulása érdekében.

A létesítménygazdálkodás informatikai támogatottsága a magyar feldolgozóipari vállalatoknál

Szűcsné Markovics Klára

Miskolci Egyetem Gazdaságtudományi Kar, Miskolc

A létesítménygazdálkodás meglehetősen sokrétű feladatot lát el, ám elsődleges feladata, hogy hozzájáruljon a vállalat alapvető funkciójának betöltéséhez, vagyis ahhoz, hogy minél magasabb színvonalon legyen képes kielégíteni a fizetőképes keresletet. Az ehhez szükséges hatékony gazdálkodás, a létesítményekhez kapcsolódó tevékenységek és szolgáltatások vállalaton belüli koordinálása, irányítása jelenti a létesítménygazdálkodás fő feladatát, melynek eredményességéhez jelentős mértékben hozzájárulhat a folyamatok informatikai támogatottsága. Tatár szerint Magyarországon nagy a lemaradás ezen a téren: előfordul, hogy a cégeknek még listájuk sincs saját ingatlanjaikról, az egységes adatkezelésre pedig alig van példa. Ezt egy empirikus kutatás is megerősíti, mely szerint a magyar vállalatok 20 százalékának nincsenek megfelelő adataik az ingatlanjaikról, 67 százalékuk pedig nem rendelkezik aktuális adatokkal.

Kínálati oldalról nincs akadálya a létesítménygazdálkodás informatikai támogatásának: a magyar szoftverpiacon számos, 8-10 magyar nyelvű, a létesítménygazdálkodás teljes folyamatát átfogó, a jelen kor igényeinek megfelelő (felhő-alapú, mobiltelefonról is elérhető) szoftver kapható többnyire megfizethető áron, az angol nyelvű szoftverek száma pedig több tucatnyira tehető.

2016-ban egy szélesebb témakört lefedő kérdőíves kutatás során vizsgáltam a magyar feldolgozóipari vállalatok körében, hogy használnak-e valamilyen létesítménygazdálkodási szoftvert. A kutatás meglehetősen „lehangoló”, ámde cseppet sem meglepő eredményt hozott: a válaszadó cégek igen magas arányánál, mintegy 95%-ánál nem használnak semmilyen létesítménygazdálkodási szoftvert. Az elvégzett összehasonlító statisztikai elemzések szerint ez az arány a vállalati mérettől és a tulajdonosi szerkezettől független, ugyanakkor az épületek hasznosítható alapterületével és a telephelyek összterületével szoros kapcsolatban van.

A vallásosság kötődéseméleti megközelítésének alapjai

Urbán Szabolcs

PPKE BTK Pszichológiai Intézet, Budapest / Piliscsaba

A vallásosság kötődéseméleti megközelítése John Bowlby pszichológiájára épül. Az elsődleges kötődési figurán (rendszerint az anyán és az apán) kívül meghatározó szerepet játszik egy személy társas világának felépítésében az ún. helyettesítő kötődési figurákkal (pl. egy-egy rokonnal, tanárral, szerelmissel, terapeutával) való kapcsolat. Mary Ainsworth szerint a helyettesítő kötődési figurák három kritériumnak felelnek meg: biztos bázisként megalapozza a személy szerethetőségének és a másokhoz való közeledés biztonságosságának tapasztalatát, szorongással járó helyzetekben menedéket nyújt a személy számára, aki folyamatos készletet érez arra, hogy fenntartsa a vele való közelséget. A vallásosság kötődéseméleti megközelítése szerint a vallásos személy istene megfelel a kötődési figura fogalma alapvető ismertető jegyeinek.

A vallásosság értelmezésében két meghatározó kötődéseméleti hipotézis született. Az összeillési hipotézis szerint a felnőtt ember olyan képet alakít ki az istenéről, amely megfelel a koragyerekkori tapasztalatok nyomán kialakuló kötődési mintájának. A kompenzációs hipotézis szerint valamilyen istenhez mint helyettesítő kötődési figurához azok az emberek menekülnek, akik eredeti kötődési figurájukban nem találtak biztos bázist és menedéket: bizonytalanul kötődnek. A felnőttkori vallásosság kialakulása a kettős-folyamat-modellje szerint ugyanakkor mindkét folyamattal összefügghet, illetve a szocializációs megfelelési hipotézis szerint a kötődési tapasztalatok mellett a szülők vallásossága ill. a vallási szocializációs folyamat is meghatározó szerepet játszik

A hipotézisek ellenőrzésére irányuló empirikus kutatásainkban (N=481, 267 nő, átlagéletkor: 27 év) azt találtuk, hogy a vallásosság különböző dimenziói (a Kritika Utáni Vallásosság Skálával mért „transzcendens bevonása” és „szimbolikus értelmezés”; a 12 tételes Életkor-Független I-E–Skálával mért intrinzik-, extrinzik-személyes és extrinzik-társas vallásosság) különböző módon függtek össze a felnőttkori kötődéssel (amit a Kötődési Stílus Kérdőív használatával ragadtunk meg). A transzcendens bevonása a biztonságos és a belebonyolódó kötődési stílusban volt a legmagasabb. Az elutasító kötődés esetén minden vallásosság-dimenzióban alacsony értékeket kaptunk, a félelemteli kötődés viszont az extrinzik-személyes vallásosság megemelkedésével járt. A transzcendens bevonásának értéke továbbá mindkét nemnél azoknál magas, akiknek a szülei vallásosak, s azoknál alacsony, akiknek a szülei nem vallásosak. Az elkerülő kötődésű nők viszont akkor adták a legmagasabb értékeket a transzcendens bevonása skálán, ha a szüleik nem voltak vallásosak.

Kutatásainkban azt találtuk, hogy a kötődéseméleti megközelítésében megfogalmazott hipotézisek nem általánosságban érvényesek, hanem a kötődés, a vallásosság dimenziói, a nem és a szocializációs folyamatok komplex mintázataiban.

Korszerű menedzsment módszerek alkalmazása az egészségügyi technológiáknál

Zarándné Vámosi Kornélia

Budapesti Gazdasági Egyetem Külkereskedelmi Kar, Budapest

Nádasdi Ferenc

Dunaújvárosi Egyetem, Dunaújváros

Totth Gedeon

Budapesti Gazdasági Egyetem Külkereskedelmi Kar, Budapest

A szerzők kutatási fókuszja az utóbbi években az innovációs folyamatokra és ezen belül az egészségügyben zajló innovatív megoldásokra irányult. Az egészségügyben alkalmazott megoldások dinamikusan fejlődnek, az innováció kiemelt szerepet tölt be ezen a területen, egyre hatékonyabb megoldásokat dolgoznak ki és számos betegség esetében már igen korszerű és sok esetben személyre szabott kezeléseket alkalmaznak. Ez a tendencia a fizikóterápia területén is megfigyelhető, egyre többen küzdenek mozgásszervi megbetegedéssel, mely az utóbbi évtizedekben kialakult mozgásszegény életmód és az egészségtelen táplálkozás következménye. Ezen betegségek kezelésében nélkülözhetetlen az ultrahangos terápia. A terápia során a megfelelő kezelőfej segítségével magas frekvenciájú rezgést juttatnak a beteg testrészebe, megfelelő energiával. A kezelt testrész szövetei, sejtjei átveszik a közölt energiát, rezgésbe jönnek és úgynevezett mikromasszázs alakul ki. Az izmok lazulnak, csökken a fájdalom és javul a kezelt terület vérellátása. A rendelkezésre álló szekunder anyagok feltérképezését követően, a szerzők a téma speciális jellegéből fakadóan a primer kutatás részeként kvalitatív technikával (mélyinterjú) szakorvosokat kérdeztek meg az eljárásokról. A megkérdezett szakorvosok elmondása alapján többszöri kezelés során beindulhat egy gyógyulási, regenerálódási folyamat. Az eljárás kétféle módon történhet, asszisztencia folyamatos jelenlétével, illetve félig automatizált módon. A szerzők a kutatás során megismerték, modellezték és elemezték az eljárásokat az értékelemzés módszertanát segítségül hívva, FAST (Function Analysis System Technique Diagram) modell segítségével. Az elemzések rávilágítottak a lehetséges eljárások közötti fontos különbségekre, mely eredmények egyrészt a betegek oldalán, másrészt a társadalomban realizálódnak, amely pozitívan jelenhet meg a gazdaságban is. Az elemzések után az eredményeket követően a szerzők javaslatokat fogalmaztak meg. Az eredmények és javaslatok helyességének vizsgálatára a mélyinterjüket megismételték.

Traumatizáló Facebook-tartalmak

Zelena András

Budapesti Gazdasági Egyetem Külkereskedelmi Kar, Budapest

A nemzetközi szakkutatások élénken érdeklődnek a közösségi média társadalomlélektani és individuális hatásairól. [1] [2] Kutatói érdeklődésem fókuszában az újmédia-web2.0 (különösen a social media) színterein megjelenő veszteségközzétételek vizsgálata áll. A nemzetközi kutatások eredményeit igyekszem a hazai szociokulturális közegbe ágyazottan vizsgálni, a honi specifikumok fókuszba emelésével pedig összegző megállapításokat tenni, hiszen a Facebook pozitív hatását számos kutatás vizsgálja [3], ám kevesen foglalkoznak a veszteségközzétételek e felületen való megjelenésével és ennek hatásaival. Az egyik legfrissebb felmérés pedig alátámasztja ennek létjogosultságát, hiszen a Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesülete (MTE) által megrendelt, a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság (NMHH) Médiatanácsa által finanszírozott kutatásban N=500 adatközlővel felvett kutatás során azt találták, hogy a honi ötmillió Facebook-felhasználó napi 86perc/fő/nap időt tölt a Facebook-on. [4] Kutatásunk további lépcsőjeként megvizsgáljuk a social media felületein befogadott veszteségközzétételeket, mivel a web2.0-ben egyre gyakoribb a másokat traumatizáló, felzaklató vagy stressznek kitévő tartalmak közzététele [5]. A befogadás közben, s a nyugalmi állapotban rögzített értéket (az emberi szervezet sympatikus idegrendszerében bekövetkezett aktivitási változásait) vetem össze egymással. Vizsgálati fókuszba a szívfrekvencia-monitorral végzett vizsgálatot helyezem veszteségközzétételek befogadásakor.

ISBN 978-80-89691-55-5

9 788089 691555